Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

MEDDELELSER

FRA

DET STATISTISKE BUREAU.

TREDIE SAMLING.

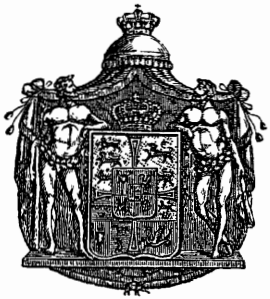

KJÖBENHAVN.

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI
VED F. S. MUHLE.

1856.

DANMARKS STATISTIK
BIBLIOTEKET

II.

Om

Hovedstadens Befolkning

efter Folketællingen d. 1. Febr. 1855.

Ved Folketællingen d. 1. Febr. 1855 fandtes Hovedstadens Befolkning at være 143,591 Mennesker, hvoraf af Mandkjønnet 69,511 og af Qvindekjønnet 74,080.

Folketællingen i Hovedstaden d. 1. Febr. 1850 gav ikkun følgende Resultat: Mandkjøn 60,592 og Qvindekjøn 69,103, ialt 129,695 Mennesker.

Herefter at dømme skulde Kjøbenhavns Folkemængde i det sidst forløbne Qvinqvennium være stegen 13,896 eller være tiltagen med omtrent 10¾ pCt., hvilket maa ansees for en meget anselig Tilvæxt, især naar man betænker, at det hele Overskud af Fødte over Døde i de vedkommende 5 Aar kun udgjorde 1,648, nemlig 744 af Mandkjønnet og 904 af Qvindekjønnet [1]).

[1])

	Fødte.		Døde.		Flere Fødte end Døde.		Flere Døde end Fødte.	
	Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
1850 . .	2,426.	2,220.	1,970.	1,593.	456.	627.	"	"
1851 . .	2,258.	2,261.	1,938.	1,832.	320.	429.	"	"
1852 . .	2,558.	2,427.	2,095.	2,026.	463.	401.	"	"
1853 . .	2,464.	2,226.	3,651.	3,654.	"	"	1,187.	1,428.
1854 . .	2,541.	2,430.	1,849.	1,555.	692.	875.	"	"
	12,247.	11,564.	11,503.	10,660.	1,931.	2,332.		
					÷ 1,187.	÷ 1,428.		
					744.	904.		

Denne Tilvæxt af Befolkningen er ogsaa langt større end i de nærmest foregaaende Qvinqvennier, thi fra 1840 til 1845 steg Befolkningen kun med 5,968 Individer, fra 120,819 til 126,787, hvilket er knap 5 pCt., og fra 1845 indtil 1850 fremtræder Tilvæxten kun med 2,908 Individer, fra 126,787 til 129,695, eller knap 2½ pCt.

Men det er utvivlsomt, at Folketællingen i 1850 viste især med Hensyn til Kjøbenhavn et altfor lavt Resultat; dette kan, da Resultatet af Folketællingen i 1855 nu foreligger, næsten bevises mathematisk, medens det dengang kun maatte ansees for høist sandsynligt, hvilket maaskee ogsaa burde have været stærkere fremhævet end skeet er i Indledningen til Tabelværkets 3die Bind, ny Række, som giver en detailleret Fremstilling af Fordelingen af Hovedstadens Befolkning i Aaret 1850.

Den Bemærkning, som er gjort med Hensyn til Folketællingen i 1850 i det Hele: „at de fortiden stedfindende Krigsforhold maae have havt en uheldig Indflydelse paa Folketællingen" og „at der er Grund til at antage, at circa 8,000 Soldater ere forblevne utalte" [1]), finder især Anvendelse paa Tællingen i Kjøbenhavn. Thi da man havde troet sig nødsaget til, hvad de Militaire betræffer, at foreskrive, at de ikke skulde tælles paa det Sted, hvor de paa Tællingsdagen befandt sig, med mindre de der havde deres egentlige Hjem, men at Enhver derimod, uden Hensyn til, om han mulig var indkaldt til Krigstjeneste, skulde anføres der, hvor han havde fast Hjem, saa maatte Følgen deraf blive, at Størstedelen af den i 1850 i Kjøhenhavn liggende Garnison (forsaavidt denne altsaa ikke havde fast Hjem i Hovedstaden) ikke blev talt med og henregnet til Befolkningen der, saaledes som skeet er i 1855, medens det er høist rimeligt, at ikke Faa, som den 1. Febr. 1850 gjorde Krigstjeneste paa Als og andetsteds udenfor Hovedstaden, skjøndt de havde fast Hjem i samme, ikke bleve opførte som henhørende til Kjøbenhavns Befolkning. Dette fremgaaer

[1]) Statistisk Tabelværk 1ste Bd., ny Række, Pag II og V.

aldeles klart af en Sammenligning mellem den i Kjøbenhavn garnisonerende Styrke i 1850 og 1855 og Folketællingernes Resultat, hvad de Militaire angaaer, ligesom det bestyrkes af de flere Betragtninger, som i denne Henseende skulle gjøres.

Efter et Opgivende af Krigsministeriet fandtes den 29. Jan. 1850 af Militaire i Kjøbenhavn og Citadellet Frederikshavn:

205 Officerer,
455 Underofficerer,
4,985 Menige,
desuden 400 af begge Garder,

tilsammen 6,045 Mand.

Men ved Folketællingen den 1. Febr. 1850 bleve kun talte 1,387 Underofficerer og Menige, foruden 655 Officerer og Embedsmænd ved Landmilitairetaten.

De i Kjøbenhavn og Citadellet garnisonerende Militaire i Slutningen af Januar 1855 er af Krigsministeriet opgivet at have udgjort:

232 Officerer,
499 Underofficerer,
3,731 Menige,
desuden 300 af begge Garder,

tilsammen 4,762 Mand,

medens efter Folketællingen 1855 de militaire Underklasser talte 4,374 og Officerer og Embedsmænd under Landmilitairetaten 622.

Det er derfor, som sagt, aldeles klart, hvorledes den forskjellige Tællingsmaade i 1850 og 1855 har virket til at give det Udseende af, at Hovedstadens Befolkning var saa meget ringere i 1850 end i 1855.

Men ogsaa paa anden Maade maa dette ansees at være aldeles klart.

Undersøger man nemlig Forholdet af Mandkjønnet til Qvindekjønnet i Hovedstaden, saa finder man, at der paa 1,000 Mandfolk:

i 1834 kom . . . 1,037 Fruentimmer,
- 1840 — . . . 1,066 —
- 1845 — . . . 1,059 —
- 1850 — . . . 1,140 —

Forholdet af Fruentimmer imod Mandfolk var saaledes usædvanlig stort efter Tællingen i 1850; men efter Tællingen i 1855 er dette Forhold kun som 1,000 : 1,066, altsaa igjen omtrent det samme som det var ved Tællingerne i 1840 og 1845. Ogsaa heraf synes det aabenbart, at en Deel af den mandlige Befolkning i 1850 ikke er talt med.

Undersøger man endvidere Aldersklasserne, saa finder man en ny Bekræftelse for det antydede Factum, at der i 1850 har været blandt Andre 3 til 4,000 Militaire i Hovedstaden, som efter den da brugte Tællingsmaade ere udfaldne, og at det er een af Grundene, hvorfor Befolkningen i 1850 stillede sig saa lavt, og hvorfor Tilvæxten fra 1850 til 1855 synes saa meget større. Efter Folketællingen i 1850 kom der paa hvert 1,000 Mandfolk i Hovedstaden 9,06 i en Alder af mellem 20 og 25 Aar; efter Tællingen i 1855 derimod 13,20. Dette er en paafaldende Forskjel, og bliver det saa meget mere, naar man erfarer, at Forholdet med Hensyn til Qvindekjønnet i de benævnte to Perioder næsten slet ikke har varieret. Af 1,000 Fruentimmer vare efter Tællingen i 1850 10,02 og efter Tællingen i 1855 10,23 i en Alder af mellem 20 og 25 Aar.

Nogen Indflydelse paa de her berørte Forhold, ligesom overhovedet paa Befolkningens Ringhed i 1850, kan det ogsaa have havt, at der af fremmede Haandværkssvende dengang kun vare meget faa i Hovedstaden, medens langt flere af disse befandtes her i 1855.

Det tør saaledes ansees for vist, at Kjøbenhavns Befolkning, naar den i 1850 havde været talt saaledes som den er bleven talt i 1855, allerede da vilde have udgjort omtrent 133,600 Mennesker, og at Tilvæxten fra 1850 til 1855 egentlig

kun har været c. 10,000 Mennesker, eller henved 8 pCt. Men ogsaa dette er endnu en ret glædelig Fremgang, især naar man tager Hensyn til den overordentlige Dødelighed i 1853, i hvilket Aar der i Hovedstaden døde 3 à 4,000 Mennesker flere end Gjennemsnitsantallet.

Efter saaledes at have oplyst, hvorledes det ved Bedømmelsen af Tilvæxten af Hovedstadens Befolkning fra 1850 til 1855 ikke bør tabes af Sigte, at der ved disse to Tællinger tildeels er fulgt et forskjelligt Princip, og hvorledes dette har havt Indflydelse paa Resultatet, vil man nu give en Oversigt over Befolkningens Forhold og Fordeling i Hovedstaden i 1855, hvorved det maa bemærkes, at ved de Sammenstillinger, som i denne Anledning ville blive gjorte mellem de to nævnte Tællingers Resultater, vil der dog ikke kunne tages Hensyn til den paapegede Mangel ved Tællingen i 1850, da man ikke har været istand til nøie at beregne dens Omfang og Følger i alle enkelte Forhold, men at man maa gjøre Sammenligningen med det Resultat, som nu engang foreligger.

Af de 143,591 Mennesker, som den 1. Febr. 1855 henregnedes til Hovedstadens Befolkning, boede

i det egentlige Kjøbenhavn	106,405.
i Nyboder (Søetatens Barakker)	6,733.
paa Kjøbenhavns Volde og i Ravelinerne . .	145.
paa Christianshavn	16,223.
paa Christianshavns Vold og i Ravelinen . .	95.
i Citadellet Frederikshavn	708.
paa Stadens Grund udenfor Amagerport. . .	165.
— — — — de andre Porte	13,117.
Tilsammen . . .	143,591.

Indenfor Stadens Volde boede der saaledes 129,361 Mennesker.
Paa Voldene . . . . . 240 —
Udenfor Voldene paa Stadens Grund. . . 13,990 —
143,591 Mennesker.

Efter Folketællingen i 1850 levede indenfor Stadens Volde 121,886 [1]),
udenfor Stadens Volde 7,809,
ialt 129,695.

Folkemængden indenfor Voldene er altsaa i de forløbne 5 Aar stegen med 7,715, udenfor Voldene med 6,181 Individer.

Befolkningen udenfor Stadens Volde er saaledes forholdsviis langt mere tiltagen siden 1850 end indenfor Voldene, hvilket endnu tydeligere vilde være fremtraadt, ifald Tællingen i 1850 var skeet efter det samme Princip som i 1855, thi de Militaire, som i hiint Aar ikke bleve medtalte for Kjøbenhavns Vedkommende, hørte ialmindelighed til Befolkningen indenfor Voldene.

Tager man Befolkningen qvarteerviis, boede:

	1855.	1850.
i Øster Qvarteer	8,611.	8,465.
- Strand —	2,530.	2,587.
- Snarens —	4,766.	4,536.
- Vester —	8,812.	8,253.
- Nørre —	9,188.	8,979.
- Klædebo —	7,036.	6,663.
- Frimands —	5,043.	4,813.
- Kjøbmager —	11,676.	11,345.
- Rosenborg —	10,179.	10,266.
- St. Annæ Øster Qvarteer	12,606.	10,884.
- St. Annæ Vester —	26,103.	22,483.
- Christianshavns —	16,483.	14,865.
- Udenbyes Vester —	3,961.	2,377.
- Udenbyes Klædebo —	9,156.	4,903.
Desuden:		
- Nyboder (Søetatens Barakker)	6,733.	7,888.
- Citadellet	708.	388 [2]).
	143,591.	129,695.

[1]) Heri indbefattet de, som boede paa Voldene og i Ravelinerne.

[2]) Et ret frappant Exempel paa den Indflydelse, som den forskjellige Tællingsmaade i 1850 og 1855 har udøvet, er, at Befolkningen i Citadellet i 1850 kun er angivet til 388 og derimod i 1855 til 708.

I samtlige Qvarterer er Befolkningen saaledes tiltagen, undtagen i Strand og Rosenborg Qvarterer, men Tilvæxten har været höist forskjellig: i Udenbyes Klædebo Qvarteer har den saaledes udgjort næsten 87 pCt. og i Øster Qvarteer ikke engang 2 pCt. I enkelte Qvarterer, som i St. Annæ Vester og St. Annæ Øster, er Befolkningens Stigen maaskee mere tilsyneladende end virkelig, da netop de store Kaserner, med Hensyn til hvilke Tællingen i 1850 maatte give et ganske andet Resultat end i 1855, ere beliggende i disse Qvarterer. Det Samme er Tilfældet med Hensyn til Citadellet, og det har vel ogsaa tildeels havt Indflydelse paa Tilvæxten i Christianshavns Qvarteer, der udgjør henved 11 pCt. Den store Forskjel af Befolkningen i Udenbyes Vester og Udenbyes Klædebo Qvarteer, resp. 67 og 87 pCt., forklarer sig af de mange nye opførte Bygninger udenfor Voldene. Aarsagen til Befolkningens Forringelse i Rosenborg Qvarteer maa vel nærmest søges i den store Mortalitet, som fandt Sted i dette Qvarteer i Choleratiden, og i at enkelte i dette Qvarteer beliggende Huse, efter den da stedfundne Rømning, senere ikke ere blevne saa overbefolkede, som de tidligere vare det. Grunden til, at Befolkningen i Strand Qvarteer er aftagen, er derimod vanskeligere at angive. Derimod er det klart hvad der maa tilskrives Befolkningens Formindskelse i Nyboder, thi allerede i 1853 blev endeel af Nyboder solgt, og iøvrigt have administrative Forholdsregler vel ogsaa bevirket nogen Afgang i saa Henseende.

Som bekjendt bestaaer Hovedstaden af 9 Valgkredse. Hvad der hører til enhver af disse findes angivet blandt Andet i Tabelværkets nye Række, 3die Bind, Pag. VIII. Af efterstaaende Sammenligning af Folkemængden i 1850 og 1855 i Hovedstadens 9 Valgkredse vil det sees, at Tilvæxten især falder paa 1ste, 5te og 9de Valgkreds, til hvilke høre respective Udenbyes Vester, Udenbyes Klædebo og Christianshavns Qvarteer.

	1855.	1850.
I 1ste Valgkreds boede . .	16,326.	14,093.
2den —	14,312.	13,980.
3die —	16,224.	15,642.
4de —	14,761.	14,303.
5te —	19,335.	15,169.
6te —	15,423.	13,078.
7de —	15,793.	14,849.
8de —	14,934.	13,716.
9de —	16,483.	14,865.
	143,591.	129,695.

At kjende Befolkningen gadeviis kan vistnok ogsaa have sin store Interesse, og man har derfor, i Lighed med hvad der tidligere er skeet, heller ikke villet undlade at angive Befolkningens Fordeling efter Gaderne; men dette frembyder større Vanskelighed end det kunde synes. Med Hensyn til en stor Deel Gader spille nemlig Hjørnehusene en saa stor Rolle, at det maa faae en betydelig Indflydelse paa Gadernes angivne Befolkning, efter hvilket Princip man i saa Henseende gaaer frem, eller om man maaskee slet ikke følger nogen fast Regel i saa Henseende. Ved Folketællingen i 1850 blev der ikke fulgt nogen bestemt Regel, og dette er maaskee en væsentlig Grund til den paafaldende Forskjellighed mellem den angivne Befolkning af flere Gader i 1850 og 1855; thi det lader sig neppe paa anden Maade forklare, at f. Ex. Holmensgade i 1850 er angivet med en Befolkning af 490 og i 1855 med 834 Mennesker, og Dybensgade i 1850 med 826, men i 1855 kun med 512 Mennesker. I den følgende Fremstilling af Gadernes Befolkning har man fulgt den Regel at henregne Huset eller Gaarden til den Gade, hvor Bygningens Indgang er beliggende, med mindre Etagerne, som vende ud til de forskjellige Gader, ere deelte, da i saa Fald Beboerne af enhver Deel af Etagerne ere henregnede til den respective Gade, hvortil Vinduerne gaae ud. Men denne Regel synes ikke, idetmindste ikke constant, fulgt

i 1850. Ikke destomindre har man dog troet at burde vedføie Gadernes daværende Befolkning efter Tabelværket, ny Række, 3die Bd., Pag. II til IV, da Sammenligningen dog for flere Dele af Staden kan have Interesse — men der maa, som sagt, ikke lægges altfor stor Vægt paa den.

Kjøbenhavns Befolkning gadeviis angivet.

	1855.	1850.
Kongens Nytorv	1,051 [1]	963
(nemlig 447 i Øster, 291 i Kjøbmager og 313 i St. Annæ Øster Qvarteer)		
Østergade	1,738	1,687
(nemlig 725 i Øster og 1013 i Kjøbmager Qvarteer)		
Integade	18	"
Halmstræde	28	"
Lille Kongensgade	1,205	1,182
Høibroplads	320	427
(nemlig 191 i Øster og 129 i Strand Qvart.)		
Lille Kirkestræde	150	117
Nikolaigade	256	183
Nikolaitaarn	5	"
Viingaardstræde	723 [2]	830
Smedensgang	101	
Holmensgade	834	490
Hvælvingen	53	79
Store Kirkestræde	110	92
Admiralgade	322	47
Fortunstræde	67	84
Gammelstrand	803	834
(nemlig 250 i Øster og 553 i Strand Qvart.)		
Dybensgade	512	826
Sqvaldergade	251	100
Lateris	8,547	7,941

[1]) Deraf 5 paa Theatret, 39 paa Høiskolen, 69 paa Charlottenborg og 13 paa Hovedvagten.

[2]) Deraf 81 i Nikolai Arbeidshuus.

	1855.	1850.
Transport . . .	8,547	7,941
Nellikegade	125 [1]	83
Laxegade	686	806
Reverentsgade	95	73
Boldhuusgade	118	81
Hummergade	459	652
Holmens Kanal	487 [2]	619
Nyhavn	1,197 [3]	1,198
(nemlig 393 i Øster og 804 i St. Annæ Øster Qvart.)		
Naboløs	172	81
(nemlig 83 i Strand og 89 i Snarens Qvart.)		
Læderstræde	462	583
Hyskenstræde	284	268
(nemlig 52 i Strand og 232 i Snarens Qvarteer)		
Gl. Amagertorv	923 [4]	875
(nemlig 527 i Strand og 396 i Frimands Qvarteer)		
Nybørs og ud til Slotsholms Kanal	288	263
Bag Børsen	198	174
Christiansborg Slot med Tilbygninger	132	134
Tøihuusgade (Staldofficiantboligerne)	106	251
Nybrogade	264	406
Snaregade	269	298
Knabrostræde	544	347
Magstræde	520	369
Kompagnistræde	866 [5]	804
Raadhuusstræde	393	418
(nemlig 236 i Snarens og 157 i Vester Qvarteer)		
Brolæggerstræde	328	339
Nytorv	313	363
(nemlig 149 i Snarens og 164 i Vester Qvarteer)		
Nygade	172	139
Gammeltorv	278	321
(nemlig 54 i Snarens, 82 i Vester og 142 i Nørre Qvarteer)		
Lateris . . .	18,226	17,886

[1]) Deraf 16 i Asylet af 28de Mai.
[2]) Deraf 5 paa Gammelholm.
[3]) Deraf 23 i botanisk Have og 42 i Møntens to Bygninger.
[4]) Deraf 30 i Petersens Jomfrukloster.
[5]) Deraf 36 i Eibeschütz's Fribolig („Trøstens Bolig") for Mosaiter.

	1855.	1850.
Transport . . .	18,226	17,886
Klædeboderne	272	293
(nemlig 114 i Snarens og 158 i Klædebo Qvarteer)		
Skoubogade	113	109
(nemlig 41 i Snarens og 72 i Frimands Qvarteer)		
Badstustræde	651	591
Vimmelskaftet	762	842
(nemlig 237 i Snarens og 525 i Frimands Qvarteer)		
Kattesundet	400 [1]	234
Frederiksberggade	793	940
Mikkelbryggersgade	543	477
Vestergade	964	899
(nemlig 425 i Vester og 539 i Nørre Qvarteer)		
Vestervold	366	346
(nemlig 33 i Vester og 333 i Nørre Qvarteer)		
Halmtorvet	350	324
Hestemøllestræde	95 [2]	75
Lavendelstræde	695	697
Farvegade	1,548 [3]	1,532
Gausegade	74	89
Vandkunsten	256	254
Løngangsstræde	681 [4]	641
Frederiksholms Kanal	581 [5]	406
Stormgade	748 [6]	706
Philosophgangen eller Vestervoldgade	465 [7]	390
Ny Vestergade	240 [8]	256
Ny Kongensgade	334	390
Lateris . . .	29,157	28,377

[1]) Deraf 20 paa Raad- og Domhuset, 167 i Stadens civile Arresthuus.

[2]) Deraf 6 paa Stadens Materialgaard.

[3]) Deraf 399 i Vartou Stiftelse.

[4]) Deraf 27 i Melchiors Fribolig for Mosaiter.

[5]) Deraf 17 i Prindsens Palais, 8 i det kgl. Vaskerhuus, 30 paa Civiletatens Materialgaard, 11 paa Fæstningens Materialgaard og 213 i Hestgardens-Kaserne.

[6]) Deraf 36 i Harboes Fruekloster og 4 i det naturhistoriske Museum.

[7]) Deraf 93 i Haandværkerstiftelsen, 38 i den militaire Manege og 1 paa det magnetiske Observatorium.

[8]) Deraf 18 i den kgl. Staldgaard.

	1855.	1850.
Transport . . .	29,157	28,377
Bryghuusgade	33 [1]	46
Ved Langebro	98 [2]	
Paa Vestervold	17 [3]	
Nørregade	1,614	1,594
(nemlig 958 i Nørre og 656 i Klædebo Qvarteer)		
Nørrevold og Nørrevoldgade	1,396 [4]	1,447
(nemlig 949 i Nørre, 341 i Klædebo og 106 i Rosenborg Qvarteer)		
Studiestræde	1,879 [5]	1,828
Lille Larsbjørnstræde	318	325
Store Larsbjørnstræde	536	527
St. Pederstræde	2,045 [6]	2,023
Larsleistræde	425 [7]	306
Teglgaardstræde	990	1,048
Vesterports Ravelin	14	"
Paa Nørrevold	91	"
(nemlig 60 i Nørre og 31 i Klædebo Qvarteer)		
Dyrkjøb	50	"
Skindergade	1,037	997
(nemlig 506 i Klædebo og 531 i Frimands Qvart.)		
Store Kjøbmagergade	1,564 [8]	1,547
(nemlig 42 i Klædebo, 756 i Frimands, 513 i Kjøbmager og 253 i Rosenborg Qvarteer)		
Store Kannikestræde	494 [9]	533
Lateris . . .	41,758	40,598

[1]) Deraf 13 paa Fæstningens Materialgaard.

[2]) Deraf 15 paa Søbadeanstalten og 6 paa Fæstningens Materialgaard (altsaa er der i det Hele 30 paa Fæstningens Materialgaard, jfr. den foregaaende Anmærkning samt Anmærkningen S. 11 under Nr. 5).

[3]) Deraf 11 i Bastionbygninger.

[4]) Deraf 83 i Frue Arbeidshuus.

[5]) Deraf 3 i den polytechniske Læreanstalt, foruden 6 ud til St. Pederstræde.

[6]) Deraf 6 i den polytechniske Læreanstalt, 23 paa Walkendorfs Kollegium og 12 i Budolphi Kloster.

[7]) Deraf 17 i Pelts Stiftelse, 24 i Petri Kirkes Pleiehuus og 13 i Frederik den Sjettes Asyl.

[8]) Deraf 25 paa Postgaarden, 2 paa Rundetaarn og 26 paa Porcelainsfabriken.

[9]) Deraf 112 paa Regentsen, 29 paa Elers's Kollegium og 21 paa Borcks Kollegium.

	1855.	1850.
Transport . . .	41,758	40,598
Lille Kannikestræde	57	44
Krystalgade	899 [1]	853
Pederhvitfeldtstræde	537	463
Lille Kjøbmagergade	388	331
(nemlig 250 i Klædebo og 138 i Rosenborg Qvart.)		
Kultorvet	406	373
(nemlig 320 i Klædebo og 86 i Rosenborg Qvart.)		
Rosengaarden	547 [2]	503
Frederiksborggade	338	284
St. Gjertrudstræde	375	274
(nemlig 143 i Klædebo og 232 i Rosenborg Qvart.)		
Rosenborggade	424	363
(nemlig 150 i Klædebo og 274 i Rosenborg Qvart.)		
Tornebuskegade	212	295
(nemlig 146 i Klædebo og 66 i Rosenborg Qvart.)		
Store Fiolstræde	1,093	1,051
Lille Fiolstræde	195	237
Nørretorv	73	82
Nørreports Ravelin	10	"
Lille Helliggeiststræde	400 [3]	385
Løvstræde	349	365
Klosterstræde	749	711
Graabrødrestræde	70	"
Graabrødretorv	593	572
Kokkegade	160	145
Trompetergangen	159	142
Store Helliggeiststræde	283 [4]	259
Klareboderne	213	214
(nemlig 139 i Kjøbmager og 74 i Rosenborg Qv.)		
Kronprindsensgade	313	300
Silkegade	213	190
Christenbernikovstræde	601	536
Lateris . . .	51,415	49,570

[1]) Deraf 79 i „Meyers Minde", Fribolig for Mosaiter.

[2]) Deraf 42 i „Lene Frænkels Stiftelse", Fribolig for Mosaiter.

[3]) Deraf 3 i Lærredsboderne ved Helliggeistes Kirke.

[4]) Deraf 42 i Blindeinstitutet.

	1855.	1850.
Transport . . .	51,415	49,570
Pilestræde	1,513	1,604
Gammelmønt	1,327	1,358
Sværtegade	172	175
Møntergade	1,389 [1]	1,140
(nemlig 750 i Kjøbmager og 639 i Rosenborg Qv.)		
Store Regnegade	538	510
Lille Regnegade	494	483
Gothersgade	2,675 [2]	2,541
(nemlig 700 i Kjøbmager, 1007 i Rosenborg og 968 i St. Annæ Vester Qv.)		
Diderikbadskjærsgang	221	201
Antoniestræde	568	573
Store Grønnegade	1,159	1,170
Pedermadsensgang	594	685
Pistolstræde	98	
Ny Adelgade	459	511
Springgade	1,426	1,480
Store Brøndstræde	330	381
Lille Brøndstræde	525	508
Vognmagergade	1,608	1,635
Landemærket	1,027	992
Slippen	198	230
Suhmsgade	282	80
Pustervig	141	83
Hauserpladsen	86	200
Hausergade	157	185
Aabenraa	1,524	1,638
Qvæsthuusgade	534 [3]	122
Toldbodgade	649	492
(Ny) St. Annægade	345 [4]	"
Lille Strandstræde	561	549
Lateris . . .	72,015	69,096

[1]) Deraf 14 i Friboligen „Poul Fechtels Stiftelse".

[2]) Deraf 6 i Asylet No. 3, 7 i Rosenborg Brøndanstalt og 3 i Hjørneboutiken ved Kongens Have.

[3]) Deraf 469 i Infanteri-Kasernen, foruden 11 udtil (Ny) St. Annægade.

[4]) Deraf, som ovenanført, 11 i Qvæsthuusgadens Kaserne.

	1855.	1850.
Transport . . .	72,015	69,096
St. Annæplads	233	345
Store Strandstræde	549	582
Amaliegade	2,785 [1]	3,003
Store Kongensgade . . . . . (nemlig 2,184 i St. Annæ Øster og 2,146 i St. Annæ Vester Qvarteer)	4,330 [2]	4,170
Toldbodveien	753 [3]	562
Norgesgade (Bredgade)	1,485 [4]	1,312
Blancogade	360	"
Amalienborg Plads	135 [5]	"
Akademigade	194 [6]	220
Dronningens Tvergade . . . . . (nemlig 261 i St. Annæ Øster og 1,307 i St. Annæ Vester Qvarteer)	1,568 [7]	1,485
Ny Toldbodgade	449 [8]	"
Esplanaden	12	"
Hoppenslænge	137 [9]	108
Bryggerlængen	419	274
Kaninlængen . . . . . (nemlig 264 i St. Annæ Vester Qv. og 66 i Nyboder)	330	225
Lateris . . .	85,754	81,382

[1]) Deraf 14 i Casino, 36 i Generalstabens Bureau, 42 i Prinds Christians Palais, 6 i Enkedronningens Palais (foruden 52 udtil Amalienborg Plads), 11 i Told-Inspectionsboligen, 228 i Fattigvæsenets Boliger paa Toldbodplads, 131 paa Fødselsstiftelsen, 479 paa Frederiks Hospital (foruden 50 udtil Bredgade), 13 i Christians Pleiehuus og 999 paa Almindelig Hospital (foruden, som ovenanført, 422 udtil ny Toldbodgade og 74, som temporairt vare indlagte paa Holmens Arbeidshuus). Almindelig Hospital talte altsaa den 1ste Februar, iberegnet Christians Pleiehuus, som dengang var i Hospitalets Bygninger, ialt 1,434.

[2]) Deraf 7 i Enkedronningens Asyl, 132 paa Opfostringshuset og 166 i Holmens Arbeidshuus, hvoraf, som ovenanført, 74 fra Almindelig Hospital.

[3]) Deraf 287 i Husar-Kasernen og 42 i Boutikerne ved Toldboden.

[4]) Deraf, som ovenanført, 50 paa Frederiks Hospital, 33 i Prinds Ferdinands Palais, 42 i Prinds Frederik af Hessens Palais, 13 i det katholske Kapel, 26 paa Søkadetakademiet og 16 paa chirurgisk Akademi.

[5]) Deraf 52 i Enkedronningens Palais, foruden, som ovenanført, 6 udtil Amaliegade, 30 i Landgrevindens Palais og 53 i Christian den Syvendes Palais

[6]) Deraf 66 paa Landkadetakademiet.

[7]) Deraf 38 i Abel Cathrines Stiftelse.

[8]) Deraf, som ovenanført, 422 paa Almindelig Hospital.

[9]) Deraf 69 i Friboligen „Trøstens Bolig" og 54 i Urtekræmmerlaugets Stiftelse.

	1855.	1850.
Transport . . .	85,754	81,382
Borgergade	4,720 [1]	4,271
Hjortelængen	452	352
(nemlig 398 i St. Annæ Vester Qv. og 54 i Nyboder)		
Adelgade	5,226	4,999
(nemlig 5,222 i St. Annæ Vester Qv. og 4 i Nyboder)		
Helsingørsgade	583	601
Prindsensgade	1,052	1,069
Kronprindsessegade	1,184 [2]	1,001
Sølvgade	1,665 [3]	1,476
Klærkegade	1,106 [4]	1,196
(nemlig 1,091 i St. Annæ Vester Qvarteer og 15 i Nyboder)		
Østervold	1,264 [5]	729
Rosengade	802	908
(nemlig 658 i St. Annæ Vester Qvarteer og 144 i Nyboder)		
Kokkegade	541	565
Balsamgade	278	304
(nemlig 220 i St. Annæ Vester Qv. og 58 i Nyboder)		
Rigensgade	1,202 [6]	718
Salviegade	140	172
(nemlig 14 i St. Annæ Vester Qv. og 126 i Nyboder)		
Grønlandsgade	54	253
Steenkulsgade	300	
Krusemyntegade	167 [7]	168
(nemlig 25 i St. Annæ Vester Qv. og 142 i Nyboder)		
Lateris . . .	106,490	100,164

[1]) Deraf 83 i en Fribolig for Mosaiter, „Godgjørenhed" kaldet.

[2]) Deraf 365 i Infanteri-Kasernen og 25 i Boutikerne ved Kongens Have, foruden, som ovenanført, 3 i Hjørneboutiken udtil Gothersgade.

[3]) Deraf 107 i Høkerstiftelsen, 5 i det qvindelige Velgjørenhedsselskabs Asyl og 658 i Infanteri-Kasernen (foruden 554 udtil Østervold).

[4]) Deraf 166 i Friboligen „Store Trøstens Bolig" og 37 i Treschows Stiftelse.

[5]) Deraf, som ovenanført, 554 i Sølvgadens Kaserne, 4 i det militaire gymnastiske Institut, 354 i Fodgardens-Kaserne, 24 i Rosenborg Slotsgartnerbolig og 286 i Stokhuset.

[6]) Deraf 421 i Garnisonshospitalet, 23 i Børnehospitalet og 26 i Lorentzens Stiftelse (foruden 25 udtil Krusemyntegade og 28 udtil Meriansgade, altsaa ialt 79 i denne Stiftelse).

[7]) Deraf, som anført, 25 i Lorentzens Stiftelse.

	1855.	1850.
Transport . . .	100,490	100,164
Meriansgade	160 [1]	148
(nemlig 28 i St. Annæ Vester Qv. og 132 i Nyboder)		
Lorentzensgade	494	174
Nygade	200	217
(nemlig 82 i St. Annæ Vester Qv. og 118 i Nyboder)		
Kattegade	46	175
Ved Østerport (Portnerboligen)	6	"
Paa Østervold	6	"
Østerports Ravelin	7	"
Hindegade	68 [2]	77
Krokodillegade	310	358
Delfingade	768	811
Elsdyrsgade	733	758
Elefantgade	679	720
Haregade	388	394
Kameelgade	326	334
Rævegade	283	330
Eenhjørnegade	248	293
Ulvegade	225	299
Bjørnegade	280	345
Nellikegade	94 [3]	161
Timiansgade	140	132
Svanegade	300	303
Løvegade	152	173
Tigergade	190	193
Leopardlængen	45	42
Ny Østergade	184	184
Tulipangade	206	161
Hjertensfrydgade	255	216
Brogade	629 [4]	642
Lateris . . .	113,912	107,804

[1]) Deraf, som anført, 28 i Lorentzens Stiftelse.

[2]) Deraf 55 i Søetatens Drengeskole.

[3]) Deraf 44 i Søetatens Hospital — hvoraf 2 Patienter — foruden 32 andre Patienter, som dog ere talte i deres Hjem, der for dem Alle var Søetatens Barakker.

[4]) Deraf 51 i Friboligen „Bombebøssen".

	1855.	1850.
Transport . . .	113,912	107,804
Lille Torvegade	960	832
Strandgade	1,401 [1]	1,243
St. Annægade	836	681
Lille Kongensgade	592 [2]	639
Store Kongensgade	965 [3]	761
Baadsmandsstræde	722 [4]	340
Overgaden neden Vandet	515 [5]	494
Overgaden over Vandet	2,458 [6]	1,874
Dronningensgade	2,305	2,151
Sophiegade	1,021 [7]	863
Søndervoldstræde	297	398
Prindsensgade	1,312 [8]	1,405
Amagergade	1,008 [9]	1,173
Børnehuustorvet	267	255
Store Torvegade	924	973
Ved Volden	11	"
Paa Volden	78 [10]	"
Ved Amagerport (Portnerboligen)	6	"
Amagerports Ravelin	11	"
Amagerbro	144	141
Amagerland og Fælled	21	
Lateris . . .	129,766	122,027

---

[1]) Deraf 254 i den gl. Artilleri-Kaserne og 18 paa Dokken.

[2]) Deraf 157 paa Laboratoriet.

[3]) Deraf 296 i Infanteri-Kasernen.

[4]) Deraf 549 i den nye Artilleri-Kaserne.

[5]) Deraf 53 i Infanteri-Kasernen.

[6]) Deraf 31 paa Søqvæsthuset, 43 i Treschows Stiftelse, 188 i Boligerne for Arbeidsklassen, 404 i de smaae Huse ved Langebro (de saakaldte Holms Huse) og 774 i Straffeanstalten.

[7]) Deraf 122 i Frelsers Arbeidshuus, foruden 67 udtil Prindsensgade.

[8]) Deraf 38 paa Veterinairskolen og, som anført, 67 i Frelsers Arbeidshuus.

[9]) Deraf 9 i Christianshavns Asyl.

[10]) Deraf 51 i Bastionbygninger.

	1855.	1850.
Transport . . .	129,766	122,027
Nørrebro	1,500	
Fælledveien	395	
Veiene til og ved den mosaiske Kirkegaard	253	
Lygteveien	549	
Markhusene paa Nørrefælled	19	
Graverboligerne paa Assistents-Kirkegaard	9	
Solitudeveien	70	
Blaagaards Parcelvei	45	
Blaagaards Korsvei	291	
Store Blaagaardsvei	725 [1]	
Lille Blaagaardsvei	72	2,742 [2]
Blaagaards Aagade	50	
Blaagaards Muurgade	202	
Blaagaards Tømmergade	109	
Blaagaards Bredgade	76	
Blaagaards Dossering	36	
Vester Farimagsvei	47	
(nemlig 40 i Udenbyes Klædebo og 7 i Udenbyes Vester Qvarteer)		
St. Hans Torv	127	
Nørre Allee	48	
St. Hansgade	461	
Blegdamsveien	1,128 [3]	684
Østerbro	475	
Øster Farimagsvei	659 [4]	
Kastelsveien	294 [5]	
Kalkbrænderiveien og ved Stranden	137 [6]	
Lateris . . .	137,543	125,453

[1]) Deraf 25 i Ulrichsens Stiftelse.

[2]) Den stærke Bebyggelse, som i de senere Aar har fundet Sted i Udenbyes Klædebo-Qvarteer, har fremkaldt deels nye, deels forandrede Benævnelser af visse Dele af Qvarteret; som Følge heraf kan man ved Sammenligningen af Folketallet 1855 og 1850 kun holde sig til enkelte større Partier af Qvarteret; Sammenligningen i det Enkelte vilde være deels umulig, deels forvirrende.

[3]) Deraf 29 i Thinghuset.

[4]) Deraf 593 i Barakkerne.

[5]) Deraf 130 i Døvstummeinstitutet.

[6]) Deraf 4 i Strandtoldcontrollør-Boligen.

	1855.	1850.
Transport . . .	137,543	125,453
Rolighedsveien	75	
Øster Allee	15	
Strandveien	250	
Østerfælled (Lægeforeningens Bygninger)	446	
Dosseringen ved Falkoneeralleen	2	
Øster Landevei	57	
Lille Jagtvei	7	
Nørre Landevei	8	1,477 [1]
Jagtveien og ved Jagtveien	414	
Lyngbyveien	7	
Tagensveien	13	
Øster Jagtvei	39	
Falkoneeralleen	38	
Markhusene paa Østerfælled	9	
Markhusene ved Lammefælled	6	
Glaciholm	39	
Trommesalen	30	
Vesterbro	2,798 [2]	2,158 [3]
Vester Landevei	738	
Frederiksberg Allee	14	
Gl. Kongevei	275	146
Værnedamsveien	60	73
Citadellet Frederikshavn	708	388
Summa . . .	143,591	129,695

Endnu kan det interessere at kjende Befolkningen i de forskjellige Sogne og efter Fattigdistrikterne, og at erfare, hvorledes Forholdene i denne Henseende stille sig i 1855 sammenlignede med Aaret 1850.

---

[1]) Heri indbefattet Folketallet i de 4 nederst paa foregaaende Side anførte Dele af Qvarteret; jfr. Anmærkning 2 paa forrige Side.

[2]) Deraf 23 paa Jernbanegaarden, 7 paa Vesterbroes Theater og 143 i de smaae Huse ved Søbadeanstalten.

[3]) De i 1855 under Glaciholm, Trommesalen, Vester Landevei og Frederiksberg Allee Opførte taltes ved Folketællingen i 1850 under Vesterbro.

Hvad Sognene angaaer, med Hensyn til hvis Omfang og Beskaffenhed man maa henvise til det oftciterede Bind af Tabelværkets nye Række Pag. VII og VIII, da var Befolkningen i samme i 1855 sammenlignet med 1850, følgende:

	1855.	1850.
I Frue Sogn	25,267.	23,161.
- Trinitatis Sogn	45,360.	40,902.
- Helliggeistes —	19,646.	19,111.
- Vor Frelsers —	15,522.	15,245.
- Holmens —	14,992.	15,670.
- Garnisons —	15,922 [1]).	10,765.
- Citadellet Frederikshavn	708.	388.
	137,417.	125,242.
Endvidere Christiansborg Slot med Omgivelse til Slotsmenigheden	281.	258.
Vartou Menighed	399.	447.
Almindelig Hospital og Abel Cathrines Boder	1,533.	1,371.
Udenbyes Vester Qv. til Frederiksberg Sogn	3,961.	2,377.
	143,591.	129,695.

I de 12 Hoved-Fattigdistrikter, som findes i Hovedstaden, var Befolkningen i 1855, sammenlignet med 1850, saaledes fordeelt:

	1855.	1850.
1ste Hoveddistrikt	21,098.	19,286.
2det —	28,768.	24,094.
3die —	11,381.	11,162.
4de —	7,890.	7,448.
5te —	18,262.	17,845.
6te —	4,703.	4,755 [2]).
7de —	8,377.	5,665.
8de —	4,446.	4,599.
9de —	4,520.	4,608.
10de —	17,663.	15,368.
11te —	12,006.	10,049.
12te —	4,477.	4,816.
	143,591.	129,695.

[1]) Ogsaa her viser det sig, at Kjøbenhavns Garnison i 1850 kun for en meget liden Deel i Virkeligheden var talt med.

[2]) 6te, 8de og 9de Hovedfattigdistrikt indbefatter tildeels Nyboders Gader. Befolkningens Formindskelse i disse Distrikter kan derfor ikke være paafaldende, ligesaalidt som den store Tilvæxt i 2det og 7de Distrikt, til hvilke resp. en Deel af Udenb. Klædebo og Udenb. Vester Qvarteer høre.

Men om man end kjender Befolkningens Fordeling qvarteer-, sogne- og gadeviis eller efter Valg- og Fattigdistrikter, kan man dog ikke gjøre sig nogensomhelst tydelig Forestilling om dens Tæthed, eller, hvad der i flere Henseender er vigtigt at vide, om i hvilket Forhold Folkemængden stod til Byens Udstrækning enten i det Hele eller i de enkelte Dele, og hvor tæt sammenpakket den boede paa det bebyggede Rum. Det er imidlertid langt vanskeligere herom at danne sig et klart og tydeligt Begreb end man skulde troe, især naar man ikke vil indskrænke Undersøgelsen til en Stads enkelte Hoveddele eller alene blive staaende ved nogle enkelte Huse, men paa eengang baade vil omfatte hele Staden og gaae i Detail. Det er nemlig meget vanskeligt at træffe den rigtige Regel for Fastsættelsen af den ene Factor: Rummet; og med Hensyn til den anden Factor: Folkemængden, er det i flere Tilfælde ikke mindre vanskeligt at bestemme, hvad der skal regnes til den paa det bestemte Rum. Man har saaledes (Bd. 3, ny Række, Pag. XVII til XXII) efter Folketællingen 1850 gjort det første Forsøg til at kaste Lys over dette Forhold, der netop paa Grund af de særegne Vanskeligheder, som den grundige Undersøgelse frembyder, saa sjeldent har været oplyst; men ligesom man fra Begyndelsen af selv nærede Tvivl om, hvorvidt man var gaaet den rigtige Vei, saaledes maatte man ved en nærmere Betragtning af det vundne Resultat snart komme til den Overbeviisning, at dette neppe overalt kunde antages for at være paalideligt.

Ved at anstille Undersøgelsen om Befolkningens Tæthed gadeviis, møder man nemlig først den Vanskelighed med Hensyn til Beregningen af Gadens Befolkning, paa hvilken ovenfor (Pag. 40) er gjort opmærksom, og der meget let kan forrykke den ene Factors Rigtighed. Men dernæst maatte det ogsaa meget snart vise sig, at det er meget vanskeligt at bestemme, hvad der skal henregnes til den anden Factor: det bebyggede Rum, og at man neppe har gjort Ret i hertil at henregne, foruden Gaardene, som Bygningerne omslutte, de til

samme hørende Haver, naar man ikke vil medtage Gadernes Brede og ikke vil tage Hensyn til Torvene og Pladserne. Man har derfor heller ikke troet, dennegang at burde udstrække Undersøgelsen saa langt, som man i 1850 forsøgte paa at gjøre det, men skal hovedsageligen indskrænke sig til at omtale Befolkningens Tæthed i Qvartererne indenfor Stadens Volde, og dertil føie nogle andre Oplysninger, som skulle tjene til yderligere at forklare dette Forhold.

Staden Kjøbenhavn indeholder foruden Fæstningsværkerne og Forstæderne . . . . . 783 Tdr. Land,
men derfra maa drages:

for Havnen eller Strømmen mellem Kjøbenhavn og Christianshavn	75 Tdr. Land.	
- Nyholm med Orlogsflaadens Havn	168	— —
- Gammelholm samt den botan. Have og Esplanaden	43½	— —
	286½	— —

Tilbage . . . 496½ Tdr. Land,
hvoraf 380½ Tdr. Land udgjør det egentlige Kjøbenhavns Areal og 116 Tdr. Land Christianshavns Areal.

Det egentlige Kjøbenhavns Befolkning udgjorde efter Folketællingen den 1. Februar 1855 113,138 Individer; der kom saaledes paa een Tde. Land 297 Individer, og paa Christianshavn, hvis Befolkning efter Tællingen i 1855 udgjorde 16,223, kom 140 Individer pr. Td. Land. Der kom altsaa i Kjøbenhavn paa et Rum af 100 □ Alen 2,12 Mennesker og paa Christianshavn 1,00 paa 100 □ Alen. Men baade i Kjøbenhavn og endnu mere paa Christianshavn findes Arealer og Strækninger, som ikke bør medregnes, naar man vil danne sig en rigtig Forestilling om Befolkningens Tæthed. Til saadanne Arealer i Kjøbenhavn maa især henregnes Exerceerpladsen, Kongens Have og en Deel af Christiansborgs Omgivelser; paa Christianshavn de udstrakte Skibsværftspladser; ligesom det af Ka-

nalerne optagne Terrain paa begge Steder ikke bør medregnes. At Alle ville være enige om, at de paapegede Arealer ikke bør medregnes, naar man vil komme til et Resultat med Hensyn til Befolkningens Tæthed, derom kan der neppe være Tvivl. Men et andet og mere omtvisteligt Spørgsmaal er det, om man virkelig, „saavel i sanitair som i mangen anden Henseende, vil have en langt grundigere Belysning af Forholdet, naar man kun lægger det med Vaaningssteder bebyggede Areal (Gaardsrummet til Huset, og ligeledes de Haver og aabne Grunde, der høre til enkelte Bygninger, medregnet) til Grund for Betragtningen".

Dette gjorde man i 1850, og kom da til det Resultat, at det egentlige Kjøbenhavn kun kunde antages at indeholde et Areal af 249 Tdr. Land og Christianshavn et Areal af 39 Tdr. Land, og at der i Staden i 1850 levede 3,07 Mennesker og paa Christianshavn 2,70 Mennesker paa 100 □ Alen.

Denne Betragtningsmaade har man, som allerede antydet, ikke kunnet erkjende for rigtig, og man har navnligen ikke kunnet finde det rigtigt, ikke at medregne Gader, Torve og Pladse, naar man dog ikke vil holde sig alene til Bygningerne i Ordets egentlige Forstand, men medregner Gaarde og de til de private Bygninger hørende Haver. En rigtigere Fremgangsmaade turde det være, til det bebyggede Rum ogsaa at medregne det brolægningsskattepligtige Areal, som nøie kan opgives. Man faaer paa denne Maade det Meste af det Terrain med, paa hvilket der ligesaa vel bør tages Hensyn som paa Gaarde og Haver, naar man i sanitair eller anden Henseende vil dømme om Befolkningens Tæthed i Staden i det Hele eller i de enkelte Qvarterer.

Istedet for at man i den tidligere Fremstilling (Bd. 3, Pag. XVIII) er gaaet ud fra det grundskattepligtige Areal, har man derfor troet hertil at burde lægge det brolægningsskattepligtige Areal, og at tage disse to Arealer tilsammenlagte til Udgangspunkt for Betragtningen, naar Talen er om Befolkningens Tæthed i de forskjellige Qvarterer.

Herefter har:

Øster Qvarteer med en Befolkning af	8,611	et Areal af	20,3	Tdr.
Strand — — —	2,530	—	29,5	—
Snarens — — —	4,766	—	10,8	—
Vester — — —	8,795	—	30,3	—
Nørre — — —	9,114	—	22,2	—
Klædebo — — —	6,995	—	21,4	—
Frimands — — —	5,043	—	11,8	—
Kjøbmager — — —	11,676	—	19,7	—
Rosenborg — — —	10,179	—	17,1	—
St. Annæ Øster Qvarteer —	12,606	—	80,9	—
St. Annæ Vester — —	26,090	—	52,4	—
Nyboder — —	6,733	—	23,5	—
	113,138	—	339,9	Tdr.
Christianshavn — —	16,223	—	51,2	—

Sammenligner man nu Befolkningen i de forskjellige Qvarterer med det for samme angivne Areal, kommer man til følgende Resultat:

I Øster Qvarteer levede	3,03	Mennesk. paa 100 □ Al.	
- Strand — —	0,61	—	—
- Snarens — —	3,15	—	—
- Vester — —	2,07	—	—
- Nørre — —	2,93	—	—
- Klædebo — —	2,33	—	—
- Frimands — —	3,05	—	—
- Kjøbmager — —	4,23	—	—
- Rosenborg — —	4,25	—	—
- St. Annæ Øster Qv. —	1,11	—	—
- St. Annæ Vester — —	3,56	—	—
- Nyboder	2,05	—	—
I hele det egentl. Kbh. kom der saal.	2,38	Mennesk. paa 100 □ Al.,	
paa Christianshavn	2,26	—	—

Befolkningens Tæthed i de forskjellige Qvarterer, naar Gjennemsnitstætheden for det egentlige Kjøbenhavn ansættes til 100, forholdt sig altsaa som følger:

Øster Qvarteer	127.
Strand —	26.
Snarens —	133.
Vester —	87.
Nørre —	123.
Klædebo —	98.
Frimands —	128.
Kjøbmager —	178.
Rosenborg —	179.
St. Annæ Øster Qv.	47.
St. Annæ Vester —	150.
Nyboder —	86.
Christianshavns —	95.

Strand Qvarteer er altsaa, som Heelhed betragtet, mindst tæt og Rosenborg Qvarteer meest tæt befolket. Ansætter man Strand Qvarteer til 1, følge Qvartererne med Hensyn til Befolkningens Tæthed paa hinanden i følgende Orden og Forhold:

Strand Qvarteer	1.
St. Annæ Øster Qvart.	1,82.
Nyboder	3,34.
Vester Qvarteer	3,38.
Christianshavns Qvart. . . .	3,69.
Klædebo — . . .	3,81.
Nørre — . . .	4,79.
Øster — . . .	4,95.
Frimands — . . .	4,98.
Snarens — . . .	5,15.
St. Annæ Vester — . . .	5,81.
Kjøbmager — . . .	6,91.
Rosenborg — . . .	6,94.

Men ligesom der i denne Henseende er stor Forskjel mellem Qvartererne, betragtede i deres Heelhed, saaledes finder i

eet og samme Qvarteer stor Forskjel Sted mellem dets enkelte Dele. Dette er navnligen Tilfældet med Hensyn til Strand Qvarteer, i hvilket der ikke blot findes 2 Torve (Amagertorv og Slotspladsen), men ogsaa Christiansborg Slot med sine kun lidet befolkede Omgivelser, samt en Mængde kongelige og offentlige Bygninger, hvis Befolkning kun er ringe i Forhold til deres Udstrækning; medens paa den anden Side Størstedelen af dette Qvarteers Befolkning boer i langt tættere befolkede Gader, som høre til samme. For en Deel er det ogsaa Tilfældet med Hensyn til St. Annæ Øster Qvarteer, hvori St. Annæplads og Amalienborg ligge, og hvor desuden Hospitalerne med deres vidtudstrakte Gaarde og Omgivelser findes, medens temmelig tæt befolkede Gader, som en Deel af Dronningens Tvergade og store og lille Strandstræde, ogsaa høre til samme. At gaae dybere ind paa disse Enkeltheder har man af de ovenfor anførte Grunde imidlertid ikke troet at burde eller kunne gjøre.

Heller ikke har man troet at burde gjøre nogen Sammenligning i denne Henseende mellem Kjøbenhavn og andre store Stæder, i hvilke Befolkningens Tæthed i den senere Tid har været Gjenstand for Undersøgelse; thi ligesom en saadan Undersøgelse hos os møder mange Vanskeligheder, fordi der hersker stor Usikkerhed især med Hensyn til hvorledes det bebyggede Terrain skal fastsættes og beregnes, saaledes har dette ikke mindre viist sig paa de andre Steder, hvor en slig Undersøgelse har været prøvet. Det turde imidlertid være utvivlsomt, at Kjøbenhavn, i Sammenligning med andre store Stæder, i sin Heelhed maa ansees for at være meget tæt befolket, omendskjøndt det turde forholde sig saa, at de tættest befolkede Dele af Kjøbenhavn dog ikke er det i den Grad, som de tættest befolkede Dele, f. Ex. af London, og selv af Brüssel, ere det, skjøndt i det Hele den sidstnævnte Stad er langt mindre tæt befolket end Kjøbenhavn.

Men derfor troe man dog ikke, at det i Kjøbenhavn mangler paa Gader og Huse, som i høi Grad ere overbefolkede,

og hvor Befolkningen i den Grad er sammenpakket i snevre, mørke og usunde Boliger, at man ikke kan Andet end heraf at befrygte en høist skadelig Indflydelse ikke blot paa de vedkommende Bygningers Beboere, men ogsaa paa de sanitaire Forhold i Hovedstaden i Almindelighed. Man har tidligere leveret en Fortegnelse over nogle af de Huse, som man efter Folketællingen i 1850 antog at være relativt stærkest befolkede (Tabelværkets nye Række, Bd. 3, Pag. XXII). En lignende Fortegnelse efter Folketællingen 1855 turde have Krav paa Interesse, især da man dennegang har stræbt efter paa denne at optage alle Huse og Gaarde, i hvilke der komme 20 Personer og derover paa 100 □ Alen.

Paa hvert 100 □ Alen (Gaardsrum incl.)[1]) fandtes den 1. Febr. 1855:

	Der levede p. 100 □ A. Individer.	Beboernes Antal.
Hjortelængen 160	45,6	62
*Amagergade 315 og 316	41,7	305
*Adelgade 251	34,6	63
Pedermadsensgang 303	34,0	54
Klærkegade 430	32,9	54
Farvegade 129	31,9	122
*Lille Brøndstræde 105	31,8	88
*Sølvgade 411	31,1	78
*Hjortelængen 159	31,1	61
Klærkegade 426	29,6	51
Dronningens Tvergade 365	29,6	69
*Balsamgade 457	29,5	92
Pedermadsensgang 305	29,4	73
Borgergade 128	29,2	87
Dronningens Tvergade 337	27,9	56
Lateris ...	.....	1,315

[1]) Man har, for Sammenligningens Skyld, fulgt den samme Fremgangsmaade som i 1850, og kun taget Hensyn til det grundskattepligtige Areal. De med * betegnede Huse og Gaarde figurere ogsaa paa Listen for 1850.

	Der levede p. 100 □ A. Individer.	Beboernes Antal.
Transport . . .	. . . . .	1,315
Dronningensgade 238	27,8	57
Smedensgang 125	27,7	39
Lille Brøndstræde 104	27,6	42
Adelgade 278	27,1	61
Smedensgang 123	27,0	31
Helsingørsgade 316	26,8	52
Klærkegade 431	26,7	44
Vognmagergade 70	26,7	27
Borgergade 173	26,4	58
Pedermadsensgang 306	25,9	59
Adelgade 245	25,8	62
Prindsensgade 373	25,7	102
*Rosengade 440	25,5	138
Antoniestræde 230	24,8	58
Klærkegade 434 AB	24,6	130
Nellikegade 179	24,6	43
Klosterstræde 82	24,5	52
Lille Kongensgade paa Christianshavn 62	24,4	86
*Rosengade 438	23,6	129
Kaninlængen 84	23,3	30
Adelgade 213	22,9	63
Prindsensgade 368	22,8	185
Aabenraa 238	22,8	31
Diderikbadskjærsgang 204	22,7	87
Pistolstræde 308	22,6	21
Lille Brøndstræde 107	22,6	49
*Balsamgade 454	22,6	62
Lille Helliggeiststræde 131	22,5	45
Mikkelbryggersgade 98	22,5	34
Borgergade 154	22,4	45
*Teglgaardstræde 198	22,3	161
Pistolstræde 312	22,1	25
Holmensgade 118	22,1	63
Borgergade 153	22,1	113
*Klærkegade 433	22,0	37
Aabenraa 243	22,0	53
Sophiegade 360 AB	22,0	117
Lateris . . .	. . . . .	3,806

	Der levede p. 100 □ A. Individer.	Beboernes Antal.
Transport . . .	. . . . .	3,806
Lille Brøndstræde 103	21,9	61
Holmensgade 112	21,9	28
Dronningensgade 227	21,8	137
*Pedermadsensgang 297	21,7	33
Adelgade 249	21,7	218
*St. Pederstræde 135	21,6	119
Rigensgade 464	21,5	56
Christenbernikovstræde 221	21,4	135
Holmensgade 109	21,3	27
Adelgade 244	21,3	33
Borgergade 191	21,2	88
Vognmagergade 85	21,2	65
Teglgaardstræde 200	21,1	68
Lille Kongensgade paa Christianshavn 64	21,1	37
Prindsensgade paa Christianshavn 295	21,0	49
Aabenraa 227	21,0	38
Gammelmønt 165	21,0	26
Lille Brøndstræde 110	20,9	33
*Borgergade 111	20,9	85
Prindsensgade 369	20,8	69
Helsingørsgade 328	20,8	42
Løngangsstræde 165	20,7	69
Amagergade 321	20,7	71
Springgade 17	20,6	39
Studiestræde 65	20,6	50
Landemærket 145	20,6	84
Antoniestræde 239	20,6	26
Pedermadsensgang 293	20,5	33
*St. Pederstræde 121 A. og B.	20,3	312
Børnehuustorvet 363 og 364	20,3	74
Adelgade 299	20,2	42
Adelgade 218	20,1	42
Dronningens Tvergade 340	20,1	35
St. Pederstræde 113	20,0	42
Ialt . . .	. . . . .	6,172.

Sammenligner man denne Liste med den efter Folketællingen i 1850 leverede, vil man finde, at flere af de paa hiin Liste opførte Huse og Gaarde i 1855 ikke i den Grad vare overbefolkede som dengang. Af de 26 Huse og Gaarde, som dengang exempelviis bleve anførte som nogle af de meest overbefolkede, ere nu kun 15 tilbage, der kunne henregnes til denne Kategori, og selv i nogle af disse er Befolkningen dog ikke lidet formindsket. Saaledes var Befolkningen i Klærkegaden 433, som i 1850 havde været 76 Personer (45,2 paa hvert 100 □ Alen), i 1855 kun 37 (22,0 paa hvert 100 □ Alen); Befolkningen i Balsamgade 457, hvor der i 1850 havde været 123 Personer (39,4 paa hvert 100 □ Alen), i 1855 kun 92 (29,5 paa hvert 100 □ Alen). I andre Huse og Gaarde var Befolkningen ikke blot aftagen i den Grad, at de kunde udgaae af den omtalte Kategori, men deres Befolkning var virkelig reduceret i et betydeligt Omfang; saaledes levede der i 1855 i St. Pederstræde 126 kun 59 Personer, medens 125 Personer beboede dette Sted i 1850; Befolkningen af Stedet Nr. 223 i Aabenraa, som i 1850 var 84, var i 1855 kun 58. Disse idetmindste relativt heldige Forandringer kunne vel især tilskrives de Forholdsregler, som bleve tagne i og kort efter Cholera-Epoken i 1853. Men paa den anden Side tør det ikke oversees, at der i 1850 fandtes et langt større Antal Vaaningshuse, der i Forhold til den bebyggede Grund vare overbefolkede, og i hvilke et uforholdsmæssigt stort Antal Mennesker levede under de for Sundheden meest skadelige Betingelser, end de paa Listen i Tabelværkets nye Række, Bd. 3, Pag. XXII opførte, og at det dengang var Tilfældet, hvad der destoværre endnu er Tilfældet, at der gives ikke faa Steder i Kjøbenhavn, hvor Befolkningen er saa tæt sammenpakket, at det ikke kan andet end være foruroligende. Naar man sammentæller Befolkningen af de 86 Steder, som ere angivne i ovennævnte Liste, faaer man et Antal af 6,172 Personer, altsaa af henved 5 pCt. af hele Befolkningen, der aabenbart boe i slette og usunde, med Beboere i høi Grad

overfyldte Bygninger, ikke at tale om, at der gives mange andre Huse og Gaarde, hvis Beboeres Antal vel ikke staaer i samme paafaldende Forhold som de i Listen specificerede Steders Befolkning staaer til Qvadratarealet af disses bebyggede Grund, men der dog komme dette temmelig nært, og hvori derfor ogsaa Betingelserne for Sundhedens og Livets Opholdelse maae antages at være i den sørgeligste Forfatning[1]).

Naar man, saaledes som det ovenfor er godtgjort, maa komme til det Resultat, at der ved Folketællingen i 1850 vel blev brugt en Fremgangsmaade, der havde til Følge, at Befolkningen, navnligen indenfor Stadens Volde, blev angivet til omtrent 4,000 Mennesker mindre end den i Virkeligheden var, men erindrer, at Folketællingen i 1855 viser en Forøgelse af 7,715 Personer indenfor Stadens Volde, og at altsaa Befolkningen i ethvert Fald der er tiltaget med nogle Tusinder, saa maa det Spørgsmaal ligge nær, hvor da det virkelige Overskud af Befolkningen har fundet Beboelsesleiligheder. Dette Spørgsmaal maa saa meget snarere paatrænge sig, naar man oplyses om, at der i 1855 levede 26,293 Familier indenfor Stadens Volde (316 flere end i 1850) og at Antallet af de Logerende og overhovedet af de udenfor Familieforbindelse levende Personer i Hovedstaden indenfor Voldene i alle Klasser betydeligen paa samme Tid maa være tiltaget, siden disses Antal, som i 1850 kun udgjorde 12,261, i 1855 var steget til 18,680. Det maa derfor synes interessant at erfare, hvilke nye Bygninger der ere blevne opførte og tagne i Brug fra 1. Februar 1850 til 1. Febr. 1855. Den nedenstaaende Liste angiver disse (73 i Tallet), med vedføiet Befolkning d. 1. Febr. 1855 (3,603 Personer).

---

[1]) Cfr. Dr. Engelsted, Beskrivelse af et Fattigqvarteer. Ugeskrift for Læger, 1855, Nr. 23.

Liste over de i Tidsrummet fra 1. Febr. 1850 til 1. Febr. 1855 nyopførte og i Brug tagne Bygninger med Antallet af Beboerne.

Lille Torvegade 14 B	13.
Strandgade 35 b 1	17.
— 35 b 2	16.
Store Kongensgade paa Christianshavn 96	18.
Lille Torvegade 133 B 1—2	52.
Overgaden over Vandet 176 c	188.
— 176 d	9.
— 176 e	43.
— 201 a b	27.
— 203 b	40.
Dronningensgade 260 ab	43.
Amagergade 393 b	60.
Toldbodgade 42 E	174.
St. Annægade 57 B	61.
— 57 C	54.
— 57 D	5.
— 59 B	23.
Blancogade 147 B	44.
— 147 C	15.
— 147 D	49.
Norgesgade 162 ab	46.
Blancogade 180 B	62.
— 180 C	81.
— 180 D	61.
Norgesgade 180 E	23.
Toldbodveien 184 g	17.
— 184 h	22.
— 184 i	19.
— 292 b	24.
Store Kongensgade 41 A 2	76.
— 42 B	19.
— 69 B	131.
Adelgade 299	42.
Klærkegade 424 B	44.
Rigensgade 463 B	125.
Salviegade 463 C	14.
Steenkulsgade 486 a	62.
Lateris	1,819.

Transport	1,819.
Hjørnet af Rigensgade, Krusemyntegade og Meriansgade 503	79.
*Borgergade 504 A 1	43.
*Bryggerlængen 504 A 2	52.
* — 504 A 3	62.
*Borgergade 504 A 4	64.
*Lorentzensgade 504 A 5	60.
* — 504 A 6	54.
* — 504 B 1	68.
*Bryggerlængen 504 B 2	65.
* — 504 C 1	51.
*Store Kongensgade 504 C 3	36.
*Nygade 504 D 1	50.
*Borgergade 504 D 2	25.
* — 504 D 4	46.
*Lorentzensgade 504 D 5	69.
* — 504 E 1	81.
* — 504 E 2	86.
* — 504 E 3	76.
Rosenborggade 213	58.
Suhmsgade 221 AB	17.
Nørrevold 47 b	46.
— 48 b	56.
St. Pederstræde 131—32	48.
Larsleistræde 150 C, 151 og 226 B	14.
Vestervold 216	11.
Nørrevold 222 B	56.
— 222 C	29.
Pederhvitfeldtstræde 102—3	83.
— 107	5.
Rosengaarden 119—20	18.
Store Fiolstræde 214—15 A	75.
Frederiksholms Kanal 242 B	63.
Magstræde 19 b	34.
Viingaardstræde 97 g	31.
— 97 h	33.
Holmensgade 97 i	40.
Summa	3,603.

Det maa imidlertid ikke oversees, at af disse 73 nye Steder ere ikke faa opførte paa Grunde, hvor ældre Bygninger før stode. Saaledes boede i 1850 566 Mennesker i Pindsvine-, Ny- og Kattegade, paa hvis Grunde for størstedelen de Lorentzenske Gaarde (paa Listen betegnede med *), ere byggede, i hvilke alene 988 Personer boede i 1855. Ogsaa flere andre Bygninger ere fra nyt af opførte paa Grunde, hvorpaa ældre i 1850 beboede Bygninger stode. Det lader sig derfor ikke sige, til hvor mange Mennesker der egentligen var skaffet nye Beboelsesleiligheder ved Opførelsen af de nye Bygninger. Men paa den anden Side maa det heller ikke oversees, at der siden 1. Febr. 1850 paa ikke faa Bygninger var paaført nye Etager, hvorved nye Beboelsesleiligheder ogsaa vare tilveiebragte. Om Antallet af disse har man imidlertid ikke kunnet fremskaffe Oplysning.

En anden ikke fjernt liggende interessant Undersøgelse turde det være, at see, hvor mange Individer der boede i Forhuse, og hvor mange i Side- og Baghuse, samt hvor mange der beboede Kjelderetager. Af nedenstaaende Liste vil det sees, at der af hele Befolkningen boede 77,8 pCt. i Forhuse og 22,2 pCt. i Bag- og Sidehuse. Udelader man imidlertid Nyboder og Citadellet ganske af Betragtningen, hvad man upaatvivleligen bør gjøre, fordi der slet ikke findes Side- og Bagbygninger i Nyboder, og kun en eneste i Citadellet, saa bliver Forholdet 76,6 mod 23,4. I Kjelderne boede i Gjennemsnit 8,5 pCt. af Befolkningen, men seer man ogsaa her bort fra Nyboder og Citadellet, hvor der slet ikke findes beboede Kjelderleiligheder, saa bliver Forholdet for den øvrige Deel af Hovedstaden, at paa det nærmeste 9 pCt. af Befolkningen boede i Kjeldere.

Qvartererne.	Antallet af Beboerne.	Der boede i Forhuse.		Der boede i Bag- og Sidehuse.		Af 100 Mennesker boede i Bag- og Sidehuse.	Af 100 Mennesker boede i Kjelderne.
		Kjelderne.	Etagerne.	Kjelderne.	Etagerne.		
Øster Qv.	8,611	1,103	6,526	9	973	11,4	12,9
Strand —	2,530	408	1,809	4	309	12,4	16,3
Snarens —	4,766	723	3,445	"	598	12,5	15,2
Vester —	8,812	880	6,230	7	1,695	19,3	10,1
Nørre —	9,188	914	5,607	65	2,602	29,0	10,7
Klædebo —	7,036	871	4,950	16	1,199	17,3	12,6
Frimands —	5,043	620	3,491	11	921	18,5	12,5
Kjøbmager Qv.	11,676	972	7,698	30	2,976	25,7	8,6
Rosenborg —	10,179	1,006	6,517	32	2,624	26,1	10,2
St. Annæ Øster Qv. . . .	12,606	1,178	8,102	139	3,187	26,4	10,4
St. Annæ Vester — . . .	26,103	1,242	16,643	51	8,167	31,5	5,0
Christianshavns — . . .	16,483	1,043	11,693	24	3,723	22,7	6,5
Udenbyes Vester Qv. . .	3,961	318	2,708	28	907	23,6	8,7
Udenbyes Klædebo Qv.	9,156	476	7,171	66	1,443	16,5	5,9
Nyboder	6,733	"	6,733	"	"	"	"
Citadellet Frederikshavn	708	"	702	"	6	0,8	"
Tilsammen . . .	143,591	11,754	100,025	482	31,330	22,2	8,5

I begge Henseender finder der imidlertid stor Forskjellighed Sted mellem de forskjellige Qvarterer. Med Hensyn til Bag- og Sidehuse varierer Forholdet mellem 31,5 (St. Annæ Vester Qvarteer) og 11,4 (Øster Qvarteer). I det Hele ere de tættest befolkede Qvarterer ogsaa de, i hvilke forholdsviis de Fleste boe i Bag- og Sidehuse; herfra gjøre imidlertid St. Annæ Øster og Øster Qvarteer mærkelige Undtagelser, idet det første, skjøndt det forholdsviis kun er lidet tæt befolket, dog har en temmelig stor Befolkning, som boer i Side- og Baghuse, og det sidste — Øster Qvarteer — forholdsviis har de færreste Beboere i Side- og Baghuse, skjøndt det med Hensyn til Tætheden hører til de meest befolkede Qvarterer. Locale Forhold i disse Qvarterer gjøre imidlertid disse Afvigelser let forklarlige.

Med Hensyn til Kjelderbefolkningen finder ikke mindre Forskjellighed Sted. Den varierer mellem 5,0 (St. Annæ Vester Qvarteer) og 16,3 (Strand Qvarteer). Det turde maaskee være paafaldende, at det Qvarteer, som har den tætteste Befolkning, har den mindste Kjelderbefolkning, og omvendt det Qvarteer, som har den mindst tætte Befolkning, har den største Kjelderbefolkning; men for en Deel turde denne tilsyneladende Anomali finde sin Forklaring deri, at hvor Befolkningen er meget tæt, boer den for en stor Deel i Side- og Baghuse, og til disse hører der sjeldent beboelige Kjelderleiligheder. Derfor staaer Side- og Baghuusbefolkningen og Kjelderbefolkningen næsten i omvendt Forhold til hinanden. Dette vil blive tydeligt, naar vi ved Siden af hinanden fremstille Qvarterernes Følgerække i begge Henseender.

Efter den mindste Befolkning i Side- og Baghuse.	Efter den mindste Kjelderbefolkning.
1. Øster Qvarteer.	1. St. Annæ Vester Qvart.
2. Strand —	2. Udenbyes Klædebo —
3. Snarens —	3. Christianshavns —
4. Udenbyes Klædebo Qv.	4. Kjøbmager —
5. Klædebo Qvarteer.	5. Udenbyes Vester —
6. Frimands —	6. Vester —
7. Vester —	7. Rosenborg —
8. Christianshavns Qvarteer.	8. St. Annæ Øster —
9. Udenbyes Vester —	9. Nørre —
10. Kjøbmager —	10. Frimands —
11. Rosenborg —	11. Klædebo —
12. St. Annæ Øster —	12. Øster —
13. Nørre —	13. Snarens —
14. St. Annæ Vester —	14. Strand —

Antallet af Familierne i Hovedstaden var den 1. Febr. 1855 29,152, hvortil 123,801 henregnedes. Der kom saaledes 4,25 Individer paa een Familie. Udenfor Familieforbindelse levede 19,790 Personer, altsaa 13,78 pCt. af hele Befolkningen.

Ved Folketællingen i 1850 var Familiernes Antal 27,499, til hvilke 116,980 Personer henhørte; der kom altsaa dengang endog det samme Antal Personer (4,25) som i 1855 paa een Familie. Udenfor Familieforbindelse levede dengang i Hovedstaden 12,715 Personer eller 9,80 pCt. af Befolkningen. Familiernes Antal er altsaa fra 1850 til 1855 steget med 1,653, eller med 6,0 pCt.; de udenfor Familieforbindelse boende Personers Antal er derimod steget med 7,075, eller med 55,6 pCt.

Naar man erindrer, hvad ovenfor er sagt med Hensyn til Resultatet af Tællingen i 1850, og betænker, at Størstedelen af de Personer, som da ikke bleve medtalte, levede udenfor Familieforbindelse, vil den overordentlige Tilvæxt af disses Antal blive mindre paafaldende og finde sin Forklaring. Dette vil blive end tydeligere af nedenstaaende Liste over de enkelte Qvarterers Forhold i denne Henseende.

Qvarteer.	Befolkning i 1855.	Antallet af Familierne.	I Familieforhold levede.	Udenfor Familieforhold levede.	Der kom paa een Familie.	Udenfor Familieforbindelse procentvis af Befolkningen.
Øster Qvarteer . .	8,611	1,722	7,793	818	4,53	9,50
Strand —	2,530	467	2,353	177	5,04	7,00
Snarens —	4,766	973	4,364	402	4,49	8,43
Vester —	8,812	1,768	7,450	1,362	4,21	15,46
Nørre —	9,188	2,007	8,223	965	4,10	10,50
Klædebo — . . .	7,036	1,442	6,298	738	4,37	10,49
Frimands —	5,043	973	4,555	488	4,68	9,68
Kjøbmager —	11,676	2,364	10,397	1,279	4,40	10,95
Rosenborg —	10,179	2,268	8,925	1,254	3,94	12,32
St. Annæ Øster Qv. . .	12,606	1,939	9,231	3,375	4,76	26,77
St Annæ Vester — . . .	26,103	5,445	21,551	4,552	3,96	17,44
Udenbyes Vester Qv. .	3,961	758	3,733	228	4,92	5,76
Udenbyes Klædebo Qv.	9,156	2,013	8,678	478	4,31	5,22
Christianshavns Qv. . .	16,483	3,240	13,499	2,984	4,17	18,10
Nyboder	6,733	1,710	6,447	286	3,77	4,25
Citadellet	708	63	304	404	4,83	57,06
Hele Hovedstaden . . .	143,591	29,152	123,801	19,790	4,25	13,78

Seer man nu hen til, hvorledes de i 1850 udenfor Familieforbindelse levende Personer vare fordeelte blandt Hovedstadens Qvarterer, og i denne Henseende sammenstiller begge Tællingers Resultat, vil den ovenfor paapegede Grund til den omtalte Tilvæxt af Personerne, som levede udenfor Familierne, blive end mere iøinefaldende.

	Af 100 Personer levede udenfor Familieforbindelse:	
	i 1850.	i 1855.
I Øster Qvarteer	8,08.	9,50.
- Strand —	7,11.	7,00.
- Snarens —	7,89.	8,43.
- Vester —	9,98.	15,46.
- Nørre —	8,27.	10,50.
- Klædebo —	9,26.	10,49.
- Frimands —	7,08.	9,68.
- Kjøbmager —	9,11.	10,95.
- Rosenborg —	12,26.	12,32.
- St. Annæ Øster Qvarteer	20,83.	26,77.
- St. Annæ Vester —	9,25.	17,44.
- Udenbyes Vester —	6,73.	5,76.
- Udenbyes Klædebo —	4,89.	5,22.
- Christianshavns —	10,66.	18,10.
- Nyboder	3,63.	4,25.
- Citadellet	13,92.	57,06.

Tilvæxten falder altsaa, foruden paa Citadellet, der beboes udelukkende af Militaire, især paa St. Annæ Vester, St. Annæ Øster, Vester og Christianshavns Qvarteer; men i samtlige disse Qvarterer befindes Kaserner, Sølvgadens og Kronprindsessegadens i det første, Qvæsthuusgadens og Toldbodveiens i det andet, Husarregimentets i det tredie og saavel Artilleri- som Infanteri-Kaserner i det fjerde. Gjør man Sammenligningen mellem 1850 og 1855 uden Hensyn til de nævnte 4 Qvarterer og Citadellet, saa faaer man det Resultat, at der i Hovedstaden med den nævnte Udelukkelse paa 100 Personer i

1850 kom 8,11 og i 1855 kom 9,02 Individer, som levede udenfor Familieforbindelse.

Med Hensyn til Familiernes Størrelse sees det, at denne netop var den samme i 1855 som i 1850. Ved begge Tællinger kom paa een Familie 4,25 Individer. Ogsaa den Bemærkning, som i 1850 blev gjort, at der i Hovedstaden kommer færre Individer paa een Familie end i Kjøbstæderne og paa Landet, har sin fulde Gyldighed med Hensyn til Tællingen i 1855. Efter denne kom i Kjøbstæderne 4,78 Individer og paa Landet 4,88 paa een Familie, medens der i Hovedstaden, som sagt, kun kom 4,25 paa een Familie. I 1850 kom paa een Familie i Kjøbstæderne 4,80 og i Landdistrikterne 4,96, medens der ogsaa kun kom 4,25 paa een Familie i Hovedstaden. Det hedder herom i Indledningen til 3die Bd., ny Række, Pag. XV: „Aarsagen til, at der saaledes kommer færre Individer paa een Familie i Kjøbenhavn end i den øvrige Deel af Kongeriget, er fornemmelig, at der kommer færre Børn paa hver Familie sammesteds end i den øvrige Deel af Landet. Paa hvert 100 Familier kom der nemlig i Kjøbenhavn kun 127 Børn under 15 Aar, men i Kjøbstæderne derimod 156 og i Landdistrikterne 169"; hvorhos tilføies: „Grunden hertil er ellers væsentligen, at der i Kjøbenhavn er saamange Familier, der dannes af ugifte eller i Enkestand værende Personer, der holde eget Bord og Huusholdning". Men denne Grund, om den end ikke er uden Indflydelse herpaa, turde neppe være den „væsentlige"; ogsaa i Forhold til Folkemængden i det Hele findes der i Kjøbenhavn færre Børn under 15 Aar end i Kjøbstæderne og i Landdistrikterne. Efter Folketællingen i 1855 fandtes nemlig paa 100 Individer i Hovedstaden kun 26,6, i Kjøbstæderne derimod 31,6 og i Landdistrikterne 34,4 under 15 Aar. Ogsaa blev det allerede paa det citerede Sted i Anmærkningen bemærket, at der paa 100 Ægteskaber i Hovedstaden kun kom 182 Børn under 15 Aar, i Kjøbstæderne 207 og paa Landet 199.

I 1850 fandt der med Hensyn til Familiernes Størrelse i de enkelte Qvarterer kun liden Afvigelse Sted. Forholdet

verserede dengang mellem 5,12 (Strand Qvarteer) og 3,88 (Rosenborg Qvarteer). Efter Tællingen 1855 verserede Forholdet mellem 5,04 (Strand Qvarteer) og 3,77 (Nyboder). Qvartererne fulgte i følgende Orden paa hinanden efter begge Tællinger:

	i 1850.		i 1855.
Strand Qv.	5,12.	Strand Qv.	5,04.
Citadellet	4,99.	Udenbyes Vester Qv. . .	4,92.
Udenbyes Vester Qv. . . .	4,90.	Citadellet	4,83.
Udenb. Klædebo -- . . .	4,75.	St. Annæ Øster Qv. . . .	4,76.
St. Annæ Øster — . . .	4,72.	Frimands — . . .	4,68.
Klædebo — . . .	4,54.	Øster — . . .	4,53.
Frimands — . . .	4,54.	Snarens — . . .	4,49.
Snarens — . . .	4,51.	Kjøbmager — . . .	4,40.
Øster — . . .	4,51.	Klædebo — . . .	4,37.
Kjøbmager — . . .	4,31.	Udenb. Klædebo — . . .	4,31.
Nørre — . . .	4,31.	Vester — . . .	4,21.
Christianshavns — . . .	4,10.	Christianshavns — . . .	4,17.
Vester — . . .	4,09.	Nørre — . . .	4,10.
Nyboder — . . .	4,08.	St. Annæ Vester — . . .	3,96.
St. Annæ Vester — . . .	3,93.	Rosenborg — . . .	3,94.
Rosenborg — . . .	3,88.	Nyboder — . . .	3,77.

Det vil sees, at paa faa Undtagelser nær var Ordenen, i hvilke Qvartererne i denne Henseende fulgte paa hinanden, den samme i 1850 og i 1855, og at navnligen de 3 Qvarterer, hvor de færreste Individer komme paa een Familie, i begge Aar vare de samme. Grunden hertil er, at der til de vedkommende Qvarterer hører saa mange Gader, der beboes af Familier, som i Reglen ikke holde Tjenestefolk, og hvor Børnene meget tidligen maae forlade Forældrenes Huus og sørge for sig selv, hvilket ogsaa overhovedet er Tilfældet i Nyboder. Dette viser sig ogsaa tydeligt ved at betragte Aldersklasserne i disse Qvarterer, især i Nyboder. Af Børn under 15 Aar fandtes der nemlig i 1855 38 af 100 af Mandkjønnet og næsten 40 af 100 af Qvindekjønnet i Nyboder, medens Gjennemsnitsforholdet i hele

Hovedstaden var respect. 28 og 26 pCt., men derimod fandtes der i Alderklassen mellem 15 og 25 Aar kun 16 pCt. af Mandkjønnet og 11 pCt. af Qvindekjønnet i Nyboder, medens Gjennemsnitsforholdet var respect. 22 og 19 pCt., og i Aldersklassen mellem 25 og 40 Aar fandtes der kun 22 pCt. af Mandkjønnet og 23 af Qvindekjønnet, medens Gjennemsnitsforholdet var resp. 29,1 og 28,8 pCt.

Ikke saa let turde det være at forklare Grunden til, at der i Strand Qvarteer kom næsten eet Individ mere paa hver Familie end efter Gjennemsnitsforholdet ialmindelighed, saa meget mindre som Børnenes Antal i dette Qvarteer forholdsviis var meget ringe; dog maa det ikke oversees, at det i Forhold til det ringe Antal Familier i dette Qvarteer (467) ikke ganske lille Antal Familier, som beboer Christiansborg Slot og dets Omgivelser, holder mange Tjenestefolk. Lettere turde det være at forklare, at der paa hver Familie i Citadellet (i 1850 kun 54, i 1855 63) kom resp. 4,99 og 4,83, der er næsten $^3/_4$ Individ mere end i Gjennemsnit, thi disse Familier kunne i Reglen antages at holde Tyender og at beholde Børnene hos sig langt længere end efter Gjennemsnitsforholdet. I Udenbyes Vester Qvarteer, ligesom ogsaa i Udenbyes Klædebo Qvarteer, turde det meget ringe Antal af de der boende Personer, som leve udenfor Familieforbindelse, tjene til at forklare, at Familierne der idetmindste synes saa meget større.

Hvad Forholdet mellem de forskjellige Kjøn angaaer, da er det allerede tidligere bemærket, at dette, efter i 1850 at have viist sig at være 1,000 Mandfolk mod 1,140 Fruentimmer, ved Tællingen i 1855 var 1,000 Mandfolk mod 1,066 Fruentimmer, og saaledes atter kom det Forhold meget nært, som havde viist sig ved Tællingerne i Aarene 1840 og 1845.

At gaae ind paa dette Forholds nærmere Angivelse i de enkelte Qvarterer maa ansees for overflødigt paa dette Sted, da Forskjellen enten maa tilskrives Aarsager, hvis Virkninger

kunne forudsees, f. Ex. Kasernernes Beliggenhed, eller have sin Oprindelse i tilfældige Omstændigheder, som det er vanskeligt at efterspore, uden at det Udbytte, som deraf kan ventes, tør formodes at ville have Betydning.

Derimod turde det være mere interessant at lære Forholdet mellem Kjønnene at kjende i de forskjellige Aldersklasser.

I Aldersklassen:

under 20 Aar var det som 1,000 : 1,003 (i 1850 1,000 : 991).
mellem 20 og 30 Aar — 1,000 : 916 (- — 1,000 : 1,246).
— 30 — 40 — — 1,000 : 1,073 (- — 1,000 : 1,071).
— 40 — 50 — — 1,000 : 1,149 (- — 1,000 : 1,155).
over 50 — — 1,000 : 1,528 (- — 1,000 : 1,526).

Den paafaldende Forskjel af Kjønnene i Aldersklassen 20 til 30 Aar i 1850 og i 1855 hidrører aabenbart fornemlig fra den oftomtalte Omstændighed, at de Militaire kun for en meget ringe Deel bleve medtalte ved Tællingen i 1850.

Ogsaa paa Forholdet af Aldersklasserne har denne Omstændighed havt en betydelig Indflydelse, som man vil see, naar man med dette Maal for Øie sammenligner Tællingerne i 1850 og 1855.

	Paa 100 Mdfk. kom		Paa 100 Frt. kom	
	i 1850.	i 1855.	i 1850.	i 1855.
I Aldersklassen under 20 Aar	38,14.	36,52.	33,14.	34,36.
- — mellem 20 og 30 —	19,77.	24,56.	21,59.	21,11.
- — — 30 — 40 —	17,88.	17,76.	16,79.	17,89.
- — — 40 — 50 —	12,00.	10,40.	12,15.	11,22.
- — over 50 —	12,21.	10,76.	16,33.	15,42.

Medens der med Hensyn til Qvindekjønnet kun er meget ubetydelige Variationer i begge Tællingers Resultat, hvad Forholdet af Aldersklasserne angaaer, er der netop med Hensyn til Mandkjønnet i Aldersklassen fra 20 til 30 Aar, til hvilken det tjenstgjørende Mandskab fornemmeligen hører, en meget betydelig Forskjel, som naturligviis ogsaa har maattet have sin Tilbagevirkning paa Forholdet i de andre Aldersklasser.

Denne ene Bemærkning maa være tilstrækkelig for at gjøre det indlysende, at en videre gaaende Sammenligning mellem begge Tællingers Resultat, hvad Fordeling efter Alder og Kjøn angaaer, hverken vilde kunne ansees for paalidelig eller kunde føre til noget sikkert Resultat.

Men medens saaledes en yderligere Sammenligning med Tællingen i 1850 maa opgives, turde det have Krav paa særlig Interesse at lære Kjøbenhavns Befolkning i 1855 at kjende med Hensyn til Fordeling efter Kjøn og Alder, ligesom efter ugift eller gift Stand.

	Mandkjøn.				Qvindekjøn.			
	Ugifte.	Gifte.	Enkem.	Frask.	Ugifte.	Gifte.	Enker.	Frask.
Indtil 1 Aar	2,002	"	"	"	1,933	"	"	"
Fyldt 1, men under 3 Aar	3,135	"	"	"	3,084	"	"	"
— 3 — 5 —	2,823	"	"	"	2,827	"	"	"
— 5 — 6 —	1,332	"	"	"	1,263	"	"	"
— 6 — 7 —	1,319	"	"	"	1,373	"	"	"
— 7 — 10 —	3,410	"	"	"	3,457	"	"	"
— 10 — 14 —	4,144	"	"	"	4,022	"	"	"
— 14 — 15 —	1,052	"	"	"	1,037	"	"	"
— 15 — 16 —	1,127	"	"	"	1,083	1	"	"
— 16 — 17 —	1,116	"	"	"	1,178	2	"	"
— 17 — 18 —	1,265	"	"	"	1,281	12	"	"
— 18 — 19 —	1,292	"	"	"	1,369	29	1	"
— 19 — 20 —	1,369	"	"	"	1,430	74	"	"
— 20 — 21 —	1,357	11	"	"	1,376	110	1	2
— 21 — 22 —	1,401	34	"	"	1,390	161	5	"
— 22 — 23 —	2,091	86	"	"	1,185	249	8	5
— 23 — 24 —	2,218	142	1	1	1,196	319	3	3
— 24 — 25 —	1,632	198	1	"	1,125	428	10	3
— 25 — 30 —	5,460	2,379	44	13	4,538	3,323	163	35
— 30 — 35 —	2,735	3,825	98	33	2,657	4,063	313	64
— 35 — 40 —	1,418	4,040	155	44	1,846	3,682	558	69
— 40 — 45 —	764	2,995	180	35	1,050	2,682	643	42
— 45 — 50 —	544	2,485	195	34	865	2,111	880	40
— 50 — 55 —	441	1,953	261	31	691	1,611	1,116	36
— 55 — 60 —	268	1,304	285	22	498	932	1,139	26
— 60 — 65 —	168	841	254	10	327	577	1,102	12
— 65 — 70 —	130	464	232	7	246	296	975	13
— 70 — 75 —	74	224	184	4	141	119	703	7
— 75 — 80 —	24	103	100	"	64	45	457	2
— 80 — 85 —	6	34	29	"	20	9	176	"
— 85 — 90 —	3	7	8	"	13	2	56	"
— 90 — 95 —	"	"	3	"	1	"	8	"
— 95 — 100 —	"	"	2	"	"	"	1	"
Summa	46,120	21,125	2,032	234	44,566	20,837	8,318	359

Hovedsum af Mandkjøn . . . . . 69,511.
Hovedsum af Qvindekjøn . . . . . 74,080.

Hovedsum af hele Folkemængden . . . . . 143,591.

Paa 1,000 Mandfolk kom altsaa 664 Ugifte,
304 Gifte,
29 Enkemænd,
3 Fraskilte.

Paa 1,000 Fruentimmer kom 602 Ugifte,
281 Gifte,
112 Enker,
5 Fraskilte.

	Af 1,000 af Mandkjøn var	Af 1,000 af Qvindekjøn var
Under 1 Aar	28,8	26,1
Fyldt 1, men under 3 Aar . .	45,1	41,6
— 3 — 5 — . .	40,6	38,2
— 5 — 6 — . .	19,2	17,1
— 6 — 7 — . .	19,0	18,5
— 7 — 10 — . .	49,0	46,7
— 10 — 14 — . .	59,6	54,3
— 14 — 15 — . .	15,1	14,0
— 15 — 16 — . .	16,2	14,6
— 16 — 17 — . .	16,0	15,9
— 17 — 18 — . .	18,2	17,5
— 18 — 19 — . .	18,6	18,9
— 19 — 20 — . .	19,7	20,3
— 20 — 21 — . .	19,7	20,1
— 21 — 22 — . .	20,6	21,0
— 22 — 23 — . .	31,3	19,5
— 23 — 24 — . .	34,0	20,5
— 24 — 25 — . .	26,3	21,1
— 25 — 30 — . .	113,6	108,8
— 30 — 35 — . .	96,3	95,8
— 35 — 40 — . .	81,4	83,1
— 40 — 45 — . .	57,2	59,6
— 45 — 50 — . .	46,9	52,6
— 50 — 55 — . .	38,6	46,6
— 55 — 60 — . .	27,0	35,0
— 60 — 65 — . .	18,3	27,2
— 65 — 70 — . .	12,0	20,7
— 70 — 75 — . .	7,0	13,1
— 75 — 80 — . .	3,3	7,7
— 80 — 85 — . .	1,0	2,8
— 85 — 90 — . .	0,3	1,0
— 90 — 95 — . .	0,1	0,1
— 95 — 100 — . .		

Betragter man Aldersklasserne efter 6 større Grupper, den tidligste Barnealder (fra 0 til 5 Aar), den senere Barnealder (fra 5 til 15 Aar), Ynglingealderen (fra 15 til 25 Aar), den tiltagende Manddoms Alder (fra 25 til 40 Aar), den aftagende Manddoms Alder (fra 40 til 60 Aar) og Oldingealderen (fra det 60de Aar), saa faaer man følgende Forholdstal:

		Af 1000 af Mandk.	Af 1000 af Qvindek.
0—5	Aar.	114,5.	105,9.
5—15	—	161,9.	150,6.
15—25	—	220,6.	189,4.
25—40	—	291,3.	287,7.
40—60	—	169,7.	193,8.
60—100	—	42,0.	72,6.

Man vil ikke kunne negte, at en Befolkning, blandt hvilken af Mandkjønnet 682 af 1,000 og af Qvindekjønnet 671 af 1,000 ere mellem 15 og 60 Aar, er en kraftfuld Befolkning. I denne Henseende staaer Hovedstaden aabenbart endog saavel over Kjøbstæderne som over Landdistrikterne, thi i hine vare af 1,000 af Mandkjønnet kun 629,3 og af 1,000 af Qvindekjønnet kun 608,6 mellem 15 og 60 Aar, og i disse — Landdistrikterne — respective kun 568,5 og 571,2 af 1,000 Mennesker [1]). Vel maa det indrømmes, at denne Overvægt af Individer i den kraftfuldeste Alder saa at sige ikke fremgaaer af Hovedstadens eget Skjød, men maa tilskrives den Tilstrømning til Hovedstaden

---

[1]) Aldersklasse.

	Kjøbstæderne.		Landet.	
	Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
0—5 Aar	131,2.	128,3.	133,7.	128,5
5—15 —	189,6.	182,4.	216,4	208,8.
15—25 —	214,4.	186,9.	164,5.	170,7
25—40 —	256,0.	247,2.	212,1	212,0
40—60 —	158,9.	174,5.	191,9.	188,5.
60—100 —	49,9.	80,7.	81,4	91,5.

fra Landet og fra alle Rigets Egne, som finder Sted, maaskee forholdsviis mere til Kjøbenhavn end til mange andre store Stæder, fordi den, foruden at være Hoved- og Handelsstad, tillige er Fæstning, eller har en ikke ubetydelig Garnison. Men Hensigten med at udhæve det Forhold, hvori Aldersklasserne staae til hinanden i Hovedstaden og i det øvrige Land, var og-

Over

over hvormange af 1,000, respective

	Mellem 0—5 Aar.		Mellem 5—15 Aar.	
	Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Mandkjøn.	Qvindekjøn.
Øster Qvarteer	106,0	86,5	159,8	132,1
Strand —	90,7	55,8	148,0	124,2
Snarens —	91,6	80,8	152,0	130,3
Vester —	106,2	78,5	154,9	112,2
Nørre —	111,1	92,3	155,7	134,5
Klædebo —	95,0	84,5	138,8	118,2
Frimands —	99,5	97,3	153,0	132,8
Kjøbmager Qvarteer	113,9	107,2	155,2	144,3
Rosenborg —	126,9	115,3	151,8	161,4
St. Annæ Vester —	124,5	127,0	155,2	159,6
St. Annæ Øster —	71,2	64,2	140,1	109,0
Christianshavns —	124,2	135,3	174,4	185,1
Udenbyes Vester Qvarteer . .	141,7	105,1	156,9	132,6
Udenbyes Klædebo — . .	149,5	125,9	206,6	189,2
Nyboder	137,8	151,1	241,9	245,6
Citadellet	47,2	89,2	59,9	203,8
Hele Staden . . .	114,5	105,9	162,0	150,5

Der viser sig vistnok her meget store Afvigelser i de enkelte Qvarterer fra Gjennemsnitsforholdet. Saaledes fandtes der forholdsviis over dobbelt saa mange gamle Mænd og Koner i Vester og i St. Annæ Øster Qvarteer som i St. Annæ Vester og Christianshavns Qvarteer, ikke at tale om Citadellet,

saa blot at gjøre opmærksom paa de factiske Forhold, paa hvis dybere liggende Aarsager her ikke overalt kan indgaaes.

Den Forskjel, som i denne Henseende fandt Sted mellem de forskjellige Qvarterer, turde have Krav paa Opmærksomhed. Nedenstaaende Oversigt, hvor den før omtalte Gruppering af Aldersklasserne er fulgt, vil vise dette.

s i g t

af Mandkjøn og Qvindekjøn, v a r e:

Mellem 15—25 Aar.		Mellem 25—40 Aar.		Mellem 40—60 Aar.		Over 60 Aar.	
Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Mandkjøn.	Qvindekjøn.
214,8	225,7	294,1	291,6	181,8	184,5	43,5	79,6
246,4	255,7	260,9	297,6	198,4	199,8	55,6	66,9
228,0	226,6	274,8	276,4	197,4	213,0	56,2	72,9
202,8	191,9	290,2	283,3	182,0	200,3	63,9	133,8
199,9	199,8	305,2	281,8	183,7	208,5	44,4	83,1
228,5	213,8	309,6	298,3	172,1	201,7	56,0	83,5
232,4	221,8	287,6	308,6	179,8	173,1	47,7	66,4
223,4	210,7	308,3	299,3	164,0	179,9	35,2	58,6
191,0	176,9	323,9	289,4	172,5	191,8	33,9	65,2
252,2	167,9	301,5	299,7	142,7	188,9	23,9	56,9
243,6	214,4	285,8	293,4	181,5	208,2	77,8	110,8
229,3	149,9	284,0	278,1	160,8	193,9	27,3	57,7
196,3	241,0	295,8	307,8	169,3	168,1	40,0	45,4
133,9	176,3	276,7	270,2	190,0	188,4	43,3	50,0
160,2	108,9	216,2	228,8	192,3	206,7	51,6	58,9
600,7	178,3	217,8	280,3	65,3	216,6	9,1	31,8
220,7	189,5	291,2	287,7	169,7	193,9	41,9	72,5

hvor der forholdsviis var næsten 9 Gange færre gamle Mænd og over 3 Gange færre gamle Koner end i St. Annæ Øster Qvarteer. Men disse Forskjelligheder lade sig let forklare. I Vester Qvarteer ligger Vartou, og i St. Annæ Øster Qvarteer er almindeligt Hospital beliggende, hvilke Stiftelser for en stor

Deel beboes af meget gamle Mennesker, og i Citadellet ligger en Garnison, der bringer Aldersklassen mellem 15 og 25 Aar for Mandkjønnet op til 600,7 af 1,000, altsaa til omtrent det tredobbelte af Gjennemsnitsforholdet. Grunden til det forholdsviis meget ringe Antal især af gamle Mænd i St. Annæ Vester og Christianshavns ligesom i Rosenborg og Kjøbmager Qvarterer turde derimod ligefrem ligge deri, at disse Qvarterer idetmindste for en stor Deel beboes af de fattigste Klasser, og at de tættest bebyggede Gader tildeels findes i dem. Det er den almindelige Kjendsgjerning, at ligesom Mortaliteten i Almindelighed er størst, saaledes er Longæviteten i Almindelighed mindst iblandt de fattigere Klasser.

Ogsaa med Hensyn til Børnene sees Forholdet at være meget varierende. Tager man de 2 første Grupper tilsammen vil man finde Forholdet varierende mellem 379,7 og 396,7 (Nyboder) og 211,3 og 173,2 af 1,000 (St. Annæ Øster Qvarteer), respective for Mandkjøn og Qvindekjøn [1]). Begge Udenbyes Qvartererne fremvise den ikke let forklarlige Forskjel i saa Henseende, at i Udenbyes Klædebo Qvarteer kom paa 1,000 Mandfolk 356,1 og paa 1,000 Fruentimmer 314,1 Børn under 15 Aar, medens i Udenbyes Vester Qvarteer dette Forhold kun var respective 298,6 og 237,7 af 1,000. Det turde i det Hele være vanskeligt at antyde Grundene til Afvigelserne i denne Henseende, og naar det er antaget, at „Frugtbarheden blandt den fattigere Deel af Befolkningen forholdsviis er større end blandt den mere formuende Deel", og Nyboder og Christianshavn [2]) ere anførte til Støtte for denne Mening, saa turde det dog fortjene at bemærkes, at Børnenes Antal i Rosenborg og Kjøbmager Qvarteer, der dog for en stor Deel netop ere beboede af den fattigste Deel af Befolkningen, neppe i 1855 oversteg Gjennemsnitsforholdet. Det er imidlertid unegteligt, at der er mange flere Momenter end det blotte Forhold til

[1]) I Citadellet findes endog blot 107,1 af 1,000 Mandfolk under 15 Aar; men dette turde fortjene mindre Opmærksomhed, ligesom det er let forklarligt.

[2]) Tabelværkets nye Række, Bd. 3, Pag. XXVI.

Folkemængden i det Hele, paa hvilke det her kommer an. Først og fremmest burde der her tages Hensyn til de flere eller færre Fødsler og til den større eller mindre Mortalitet i Barnealderen i de forskjellige Qvarterer; men denne Undersøgelse vilde ikke kunne finde sin rette Plads her. Men dernæst maa der ogsaa tages Hensyn til Forholdet af Børnene til selve Familiernes Antal, og i denne Henseende har man troet at burde meddele følgende Oversigt:

	Familiernes Antal.	Børn under 15 Aar.	Deraf kommer paa 100 Familier.
Øster Qvarteer	1,722.	2,071.	120,3.
Strand —	467.	524.	112,2.
Snarens —	973.	1,075.	110,5.
Vester —	1,768.	1,958.	110,7.
Nørre —	2,007.	2,250.	112,1.
Klædebo —	1,442.	1,525.	105,8.
Frimands —	973.	1,214.	124,8.
Kjøbmager —	2,364.	3,039.	128,6.
Rosenborg —	2,268.	2,827.	124,6.
St. Annæ Øster Qv. . . .	1,939.	2,411.	124,3.
St. Annæ Vester — . . .	5,445.	7,389.	135,7.
Christianshavns — . . .	3,240.	5,097.	157,3.
Udenbyes Vester — . . .	758.	1,054.	139,1.
Udenbyes Klædebo Qv. .	2,013.	3,061.	152,1.
Nyboder	1,710.	2,613.	152,8.
Citadellet	63.	105.	166,7.
	29,152.	38,213.	131,1.

Det vil heraf sees, at Forholdet varierer fra 105,8 Børn under 15 Aar paa 100 Familier (Klædebo Qvarteer) og 157,3 (Christianshavn), thi der kan ikke lægges Vægt paa, at Forholdet endnu er større i Citadellet, i hvilket kun 63 Familier boe; men denne Forskjel er dog ikke saa fremtrædende, at den synes at berettige til nogen Slutning om, hvorvidt det virkelig

bekræftes af Hovedstadens Statistik, at Frugtbarheden er størst i de fattigere Qvarterer, saa meget mere som f. Ex. i Rosenborg Qvarteer, der dog aabenbart hører til de fattigste Qvarterer, dette Forhold endogsaa var under Gjennemsnittet.

Med Hensyn til Troesbekjendelsen viste det sig ved Folketællingen i 1855, at der i Hovedstaden befandtes:

	Mandk.	Qvindek.
Lutheranere	67,213.	71,615.
Reformeerte	294.	254.
Romersk-Katholske	368.	333.
Græsk-Katholske	10.	6.
Anglikanere	48.	52.
Presbyterianere	4.	5.
Mæhriske Brødre	10.	9.
Baptister	110.	121.
Mormoner	207.	230.
Mosaiter	1,242.	1,453.
Ikke henhørende til noget Troessamfund	5.	2.
	69,511.	74,080.

Af 1,000 Mennesker i Hovedstaden talte Folkekirken saaledes 967, til den mosaiske Menighed hørte 19, til den katholske Kirke 5, til den reformeerte 4, Mormoner vare 3. De øvrige 2 af 1,000 vare især Baptister eller Anglikanere.

Den følgende Oversigt over Befolkningens Fordeling efter Næringsvei og Stilling afviger betydeligen fra den ved Folketællingen i 1850 fulgte Ordning. Det vil erindres, at man dengang adskilte de Individer, som henregnedes til en Næringsvei, i 4 Klasser eller Rubriker: a. Hovedpersonerne, eller de, som

selvstændigen dreve en Haandtering eller udøvede en Næringsvei; b. Medhjælperne, c. Tyendet, og d. Koner og Børn saavelsom Andre, der uden at kunne henregnes til Klasserne b. og c. forsørgedes af dem, som udøvede Næringsveien. Men denne Klassifikation forekom at have betydelige Mangler, der endog syntes saa store, at man troede i denne Henseende at burde følge en ganske anden Ordning, om man end erkjender det lidet Ønskelige i overhovedet at forandre Klassifikationen eller Rubrikerne, hvorved Sammenligningen med tidligere lignende Undersøgelser ialtfald vanskeliggjøres, om den ikke derved bliver umuliggjort. Men efter det tidligere fulgte System erfarede man ikke med Hensyn til nogen Klasse, af hvor Mange af Mandkjønnet og af hvor Mange af Qvindekjønnet den bestod[1]), omendskjøndt det ikke er uvigtigt at kjende Forholdet af Kjønnene, baade naar Talen er om forskjellige Næringsveies Udøvelse og om Tyendeholdet i disse. Meest turde det maaskee dog interessere at vide, i hvilket Forhold de enkelte Næringsveie drives eller forestaaes af Fruentimmer, som Hovedpersonerne i samme; men heller ikke dette kunde sees efter den tidligere Indretning af Oversigten. Men endnu en anden Mangel ved samme troer man at burde udhæve, fordi ogsaa den er Grund til den nu indførte Forandring. Rubriken c. og d. angav Tyendet og Koner og Børn samt andre til Familierne henhørende Personer, forsaavidt de forsørgedes af dem, der dreve den paagjældende Næringsvei; men uden at det kunde sees, hvor Mange der forsørgedes direct af Hovedpersonerne (Klassen a.) og hvor Mange af Medhjælperne (Klassen b.), hvilket dog er et i flere Henseender vigtigt Hensyn.

Disse ere Hovedgrundene, hvorfor man ved Folketællingen i 1855 med Hensyn til Befolkningens Fordeling efter Næringsveie og Stilling er gaaet frem efter et forandret Princip og har givet det herhen hørende Schema en forandret Indretning, hvor-

[1]) Som en besynderlig Anomali vare Arrestanter og de, som hensidde i Straffeanstalter, dengang alene opførte efter Kjønnene.

ved man ogsaa tilsigtede en i enkelte Henseender nøiagtigere Klassifikation af selve Næringsveiene.

Efter den nærværende Indretning skjelnes mellem dem, der selv drive en Næringsvei eller deeltage i dens Udøvelse (A), saaledes at Hovedpersonerne ere anførte under a, og de egentlige Medhjælpere i Næringsveien, ligesom Hovedpersonerne adskilte efter Kjønnene, under b, og (B) Alle dem, som forsørges af de under A. Anførte, ligeledes opførte efter Kjønnene. Klassen (B) er dernæst inddeelt i to Hovedkategorier: „udenfor Tyendeklassen" og „Tyendeklassen", naturligviis ogsaa adskilte efter Kjønnene. Til Tyendeklassen er kun henregnet det egentlige Tyende, der antages at være til personlig Tjeneste eller udretter Huusgjerning, medens alle Andre, der henregnes til Familien og leve i denne, ere, ligesom Koner og Børn, opførte i Rubriken „udenfor Tyendeklassen".

Vil man nu vide, af hvor mange en Næringsvei drives, saa har man i Hovedrubrikken A. Hovedpersonerne og Medhjælperne under hinanden, og i Hovedrubriken B. Familierne i Ordets mere omfattende Forstand og Tyendet, refererende sig til Hovedpersonerne og Medhjælperne, som findes angivne, hver for sig, under A. Man kan saaledes let overskue, hvor Mange Mandfolk og Fruentimmer der forestaae enhver Næringsvei, hvor Mange der som Medhjælpere bidrage til dens Udøvelse eller Drift, hvor Mange hine og disse direct forsørge, og altsaa ogsaa hvor Mange der af Hovedpersonerne blive forsørgede indirect og direct.

Efter Folketællingen den 1. Febr. 1855 fandtes der, ordnede efter dette Princip, i Hovedstaden:

	A.		B.			
	Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
			Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
1 a. Geistlige Embedsmænd og Lærerstanden	290	69	222	515	29	306
b. Private Medhjælpere hos Ovennævnte	9	15	4	20	"	4
2 a. Civile Embedsmænd	1,516	72	776	1,955	164	1,137
b. Private Medhjælpere hos Ovennævnte	368	2	76	221	2	72
3. Fast Ansattte i underordnede Poster	1,238	320	795	2,040	17	196
4. Officerer og Embedsmænd ved Militair-Etaterne:						
a. ved Landmilitair-Etaten	622	1 [1]	272	703	48	396
b. ved Sømilitair-Etaten	169	1 [1]	125	262	29	171
5. De militaire Underklasser:						
a. ved Landmilitair - Etaten (virkelig Tjenestegjørende)	4,374	"	401	860	"	27
b. ved Sømilitair-Etaten (virkelig Tjenestegjørende)	1,693	"	1,092	2,324	2	30
6. Privatiserende Videnskabsmænd, Literati, egentlige Kunstnere, de, som leve af Time-Informationer, og Studenter eller Andre, som forberede sig til en videnskabelig Examen, naar de hovedsageligen forsørge sig selv, og følgelig ikke kunne henregnes til en af denne Tabels andre Klassers B-Rubrik	1,277	296	408	1,008	33	388
7. Studenter og Andre, der forberede sig til en videnskabelig Examen, som ei forsørge sig selv, og hvis Forsørgere ei ere opgivne	"	"	767	8 [2]	"	"
Lateris	11,556	776	4,938	9,916	326	2,727

[1]) Oldfruer paa Garnisonshospitalet og Søhospitalet. [2]) Læredøttre paa Fødselsstiftelsen.

	A.		B.			
	Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
			Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .	11,556	776	4,938	9,916	326	2,727
8. Pensionairer og Pleiebørn, hvis Forsørgere ei kunne opgives	"	"	908	973	"	"
9. Pensionister	961	2,295	610	2,169	80	1,001
10. Kapitalister og de, som leve af deres Midler	379	1,040	272	1,126	114	815
11. De, som leve af Jordbrug: (Eiere, Forpagtere, Fæstere og Leiere ere som Hovedpersoner betegnede ved H. Forvaltere, Gartnere hos Fornævnte og andre Personer i lignende Stilling ere som Medhjælpere betegnede ved M.)						
a. Proprietairer og Gaardmænd . { H.	112	4	65	151	55	115
{ M.	18	"	"	4	"	1
b. Huusmænd (som ei besidde over 1 Td. Hartkorn) . . . . . { H.	10	"	10	19	4	6
c. Forpagtere . . . . . { H.	1	"	2	"	"	"
{ M.	4	"	4	6	"	1
d. Gartnere (Kunst- og Handels-) . { H.	88	1	52	132	16	27
{ M.	61	1	7	17	"	1
12. De, som have deres Næring af Søen	899	"	380	959	6	151
13. De, som leve af Produkters Forædling eller Forarbeidning, eller den industrielle Klasse, nemlig: (Principaler, Herrer og Mestere ere som Hovedpersoner betegnede ved H., Contoirbetjente, Svende, Drenge eller faste Folk ere som Medhjælpere betegnede ved M.)						
1. Bagere . . . . . { H.	78	5	66	160	78	138
{ M.	469	33	86	178	"	5
2. Barberer . . . . . { H.	68	5	48	135	"	29
{ M.	89	"	1	7	"	"
3. Billed- og Ornamentskjærere . { H.	28	"	20	60	"	9
{ M.	71	1	4	13	"	"
4. Blikkenslagere . . . . . { H.	61	3	51	125	4	40
{ M.	218	"	17	49	"	"
5. Blomsterfabrikanter . . . . . { H.	3	13	2	6	"	5
{ M.	"	5	"	"	"	"
Lateris . . .	14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Lateris spec. for Industridrivende { H.	238	26	187	486	82	221
{ M.	847	39	108	247	"	5

		A.		B.			
		Mand-kjön.	Qvinde-kjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
				Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .		14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Transport spec for Industridrivende	H.	238	26	187	486	82	221
	M.	847	39	108	247	"	5
6. Blyantspennefabrikanter	H.	1	"	"	3	"	1
	M.	1	"	"	"	"	"
7. Blytækkere	H.	5	1	5	9	"	5
	M.	9	"	"	3	"	"
8. Bogbindere	H.	98	8	62	145	3	45
	M.	167	2	7	25	"	"
9. Bogtrykkere	H.	31	4	28	67	6	25
	M.	358	6	85	219	"	16
10. Brolæggere	H.	14	"	21	29	1	5
	M.	45	"	30	42	"	"
11. Bryggere (Øl-)	H.	29	3	27	51	94	49
	M.	99	1	41	94	"	6
12. Bryggere (Eddike-)	H.	3	"	6	3	3	6
	M.	4	"	2	1	"	"
13. Brændeviinsbr. og Destillateurer	H.	102	9	95	225	292	175
	M.	44	22	8	34	"	1
14. Bundtmagere	H.	21	2	19	49	3	25
	M.	38	3	4	8	"	"
15. Bødkere	H.	62	6	60	128	7	27
	M.	320	"	92	227	"	4
16. Børstenbindere	H.	15	1	7	32	"	10
	M.	25	1	1	1	"	"
17. Bøssemagere	H.	20	2	17	53	"	7
	M.	45	"	3	18	"	"
18. Chemiske Svovlstik- og Præparatfabrikanter	H.	3	"	2	8	"	2
	M.	"	2	"	"	"	"
19. Chocoladefabrikanter	H.	2	"	7	6	4	6
	M.	1	2	"	"	"	"
20. Dreiere (Kunst-)	H.	84	3	72	156	2	33
	M.	200	3	46	86	"	"
21. Farve- og Malervarefabrikanter	H.	3	"	4	10	1	5
	M.	1	"	"	"	"	"
22. Farvere og Trykkere	H.	32	"	34	72	6	30
	M.	51	"	4	23	"	"
23. Filehuggere	H.	8	"	6	12	"	2
	M.	10	"	"	"	"	"
Lateris . . .		14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Lateris spec. for Industridrivende	H.	771	65	659	1,544	504	679
	M.	2,265	81	431	1,028	"	32

		A.		B.			
		Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
				Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .		14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Transport spec. for Industridrivende	H.	771	65	659	1,544	504	679
	M.	2,265	81	431	1,028	"	32
24. Fineerskjærere	H.	2	"	"	4	"	"
	M.	"	"	"	"	"	"
25. Forgyldere	H.	16	"	14	31	"	7
	M.	25	"	5	14	"	"
26. Garvere og Felberedere	H.	46	3	32	74	17	39
	M.	120	"	30	73	"	"
27. Gibsere (Kunst-)	H.	6	"	11	19	"	6
	M.	14	"	"	2	"	"
28. Gjørtlere	H.	34	"	18	66	1	4
	M.	74	"	20	55	"	1
29. Glarmestere	H.	50	5	34	84	1	26
	M.	79	"	6	10	"	"
30. Glaspustere og Glasfabrikanter	H.	2	"	1	1	"	"
	M.	3	"	"	"	"	1
31. Grov-, Klein- og Nagelsmede .	H.	192	10	131	371	4	70
	M.	1,205	"	344	801	"	9
32. Guldslagere og Guldtrækkere .	H.	7	1	3	9	1	7
	M.	"	"	"	"	"	"
33. Guldsmede	H.	147	7	72	205	5	57
	M.	224	4	35	73	"	1
34. Guttaperchafabrikanter	H.	1	"	"	2	"	1
	M.	"	"	"	"	"	"
35. Gulvtæppefabrikanter	H.	2	1	4	8	"	"
	M.	1	"	"	"	"	"
36. Handskemagere	H.	47	2	38	85	1	29
	M.	102	131	22	62	"	1
37. Hattemagere	H.	35	2	29	56	4	29
	M.	81	8	33	77	"	1
38. Hjulmænd	H.	32	2	18	50	"	14
	M.	147	"	17	44	"	"
39. Hørsvingere	H.	24	"	17	46	"	"
	M.	11	"	3	13	"	"
40. Jernstøbere	H.	19	"	22	55	7	17
	M.	149	"	42	113	"	2
41. Jernsværtefabrikanter	H.	1	"	2	3	2	2
	M.	"	"	"	"	"	"
Lateris . . .		14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Lateris spec. for Industridrivende	H.	1,434	98	1,105	2,713	547	987
	M.	4,500	224	988	2,365	"	48

		A.		B.			
		Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
				Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .		14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Transport spec. for Industridrivende	H.	1,434	98	1,105	2,713	547	987
	M.	4,500	224	988	2,365	"	48
42. Instrumentmagere (physiske og mekaniske	H.	35	1	33	71	4	18
	M.	29	"	3	7	"	"
43. Instrumentmagere (musikalske)	H.	31	3	28	66	1	17
	M.	70	"	21	47	"	4
44. Kalkbrændere	H.	2	"	2	7	2	2
	M.	13	"	3	5	"	"
45. Kammagere	H.	23	2	25	44	1	5
	M.	30	"	6	16	"	"
46. Kandestøbere	H.	5	1	9	16	"	3
	M.	8	"	1	1	"	"
47. Kartefabrikanter	H.	3	"	7	4	"	"
	M.	"	"	"	"	"	"
48. Kaskjetmagere	H.	14	22	27	36	"	7
	M.	"	5	"	"	"	"
49. Klokkestøbere	H.	2	1	4	8	1	3
	M.	4	1	"	1	"	"
50. Klædefabrik. og Overskjærere .	H.	15	1	19	36	4	10
	M.	60	4	13	44	"	3
51. Knapmagere	H.	7	"	1	6	"	3
	M.	3	"	"	"	"	"
52. Kobbersmede	H.	28	4	22	53	1	12
	M.	68	"	19	44	"	"
53. Kurvemagere	H.	20	3	9	24	"	6
	M.	56	"	10	29	"	"
54. Lakfabrikanter	H.	3	"	4	5	"	1
	M.	1	"	2	5	"	"
55. Liimfabrikanter	H.	2	"	2	4	1	4
	M.	"	"	"	"	"	"
56. Lysestøbere	H.	36	8	16	69	21	24
	M.	3	"	2	1	"	"
57. Malere (ikke Kunstmalere) . . .	H.	171	3	129	278	4	78
	M.	509	"	86	229	"	7
58. Maskin- (og andre mekaniske Arbeiders) Fabrikanter	H.	51	"	49	75	2	15
	M.	62	"	2	8	"	1
59. Murere	H.	45	3	40	93	10	32
	M.	926	"	414	930	"	12
Lateris . . .		14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Lateris spec. for Industridrivende	H.	1,927	150	1,531	3,608	599	1,227
	M.	6,342	234	1,570	3,732	"	75

		A.		B.			
		Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
				Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .		14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Transport spec. for Industridrivende	H.	1,927	150	1,531	3,608	599	1,227
	M.	6,342	234	1,570	3,732	"	75
60. Møllebyggere	H.	6	"	3	8	"	3
	M.	9	"	1	6	"	"
61. Møllere (Meel- og Gryn-) . . .	H.	35	"	22	65	22	25
	M.	166	"	39	95	"	3
62. — (Olie-)	H.	1	"	2	3	1	4
	M.	1	"	"	2	"	"
63. Naalemagere	H.	21	2	22	37	1	15
	M.	43	4	5	14	"	1
64. Nysølvfabrikanter	H.	1	"	"	1	1	"
	M.	2	"	"	"	"	"
65. Oblatfabrikanter	H.	"	2	"	3	"	"
	M.	"	"	"	"	"	"
66. Orgelbyggere	H.	3	"	"	4	"	3
	M.	1	"	"	"	"	"
67. Papirfabrikanter	H.	"	"	"	"	"	"
	M.	1	1	1	1	"	"
68. Parfumefabrikanter	H.	5	3	3	6	"	6
	M.	4	3	"	"	"	"
69. Parykmagere, Friseurer og Haarskjærere	H.	26	2	22	45	1	17
	M.	17	"	"	"	"	"
70. Pergamentfabrikanter	H.	"	"	"	"	"	"
	M.	1	"	"	"	"	"
71. Plattenslagere	H.	2	"	1	3	1	2
	M.	"	"	"	"	"	"
72. Porcelainsfabrikanter	H.	3	"	2	5	"	2
	M.	58	"	10	35	"	4
73. Possementmagere	H.	24	1	14	43	1	13
	M.	43	3	7	12	"	2
74. Pottemagere	H.	2	"	"	1	"	"
	M.	1	"	"	"	"	"
75. Reebslagere	H.	30	"	21	59	2	13
	M.	107	"	41	93	"	3
76. Rokkedreiere	H.	9	"	11	24	"	1
	M.	29	"	11	19	"	1
77. Sadelmagere	H.	116	4	74	206	"	56
	M.	380	5	53	128	"	4
Lateris . . .		14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Lateris spec. for Industridrivende	H.	2,211	164	1,728	4,121	629	1,387
	M.	7,205	250	1,738	4,137	"	93

	A.		B.			
	Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
			Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .	14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Transport spec. for Industridrivende H.	2,211	164	1,728	4,121	629	1,387
Transport spec. for Industridrivende M.	7,205	250	1,738	4,137	"	93
78. Saltraffinadeurer . . . . . H.	"	"	"	"	"	"
78. Saltraffinadeurer . . . . . M.	1	"	1	3	"	1
79. Seil-, Flag- og Compasmagere . H.	9	1	12	20	"	10
79. Seil-, Flag- og Compasmagere . M.	69	"	20	52	"	"
80. Seildugsfabrikanter . . . . . H.	"	"	"	"	"	"
80. Seildugsfabrikanter . . . . . M.	7	"	5	10	"	"
81. Sigtemagere . . . . . H.	1	"	"	2	"	"
81. Sigtemagere . . . . . M.	"	"	"	"	"	"
82. Skibs- og Baadebyggere . . . . H.	15	"	14	32	"	9
82. Skibs- og Baadebyggere . . . . M.	227	"	88	237	"	6
83. Skomagere . . . . . H.	879	46	602	1,446	3	122
83. Skomagere . . . . . M.	1,605	17	423	933	"	6
84. Skorsteensfeiere . . . . . H.	7	1	4	16	"	10
84. Skorsteensfeiere . . . . . M.	50	"	6	15	"	1
85. Skriftstøbere . . . . . H.	5	"	3	10	"	2
85. Skriftstøbere . . . . . M.	8	"	4	4	"	"
86. Skrædere . . . . . H.	595	23	451	1,089	9	151
86. Skrædere . . . . . M.	1,063	18	392	833	"	19
87. Slagtere . . . . . H.	124	17	93	259	20	86
87. Slagtere . . . . . M.	133	"	18	21	"	1
88. Snedkere . . . . . H.	346	29	267	598	26	125
88. Snedkere . . . . . M.	1,913	"	504	1,251	"	22
89. Steenhuggere . . . . . H.	11	2	10	20	"	4
89. Steenhuggere . . . . . M.	45	"	20	36	"	"
90. Stivelsefabrikanter . . . . . H.	1	"	1	3	"	1
90. Stivelsefabrikanter . . . . . M.	1	"	"	"	"	"
91. Stolemagere . . . . . H.	45	1	58	75	2	15
91. Stolemagere . . . . . M.	172	1	36	77	"	1
92. Strømpefabrikanter . . . . . H.	12	"	7	19	2	5
92. Strømpefabrikanter . . . . . M.	45	5	15	43	"	2
93. Sukkerraffinadeurer . . . . . H.	6	1	8	19	1	8
93. Sukkerraffinadeurer . . . . . M.	36	3	6	26	"	6
94. Sværdfegere . . . . . H.	3	"	"	7	"	2
94. Sværdfegere . . . . . M.	2	"	"	"	"	"
95. Syersker og de, som leve af lignende Haandarbeide . . . . . H.	"	4,783	529	812	"	55
95. Syersker og de, som leve af lignende Haandarbeide . . . . . M.	"	7	"	"	"	"
Lateris . . .	14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Lateris spec. for Industridrivende H.	4,270	5,068	3,787	8,548	692	1,992
Lateris spec. for Industridrivende M.	12,582	301	3,276	7,678	"	158

		A.		B.			
		Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
				Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .		14,089	4,117	7,248	15,472	601	4,845
Transport spec. for Industridrivende	H.	4,270	5,068	3,787	8,548	692	1,992
	M.	12,582	301	3,276	7,678	"	158
96. Sæbesydere	H.	7	"	11	11	5	9
	M.	6	"	1	4	"	1
97. Sølvpletterere	H.	2	1	3	6	"	3
	M.	11	"	4	6	"	"
98. Sømfabrikanter	H.	3	"	3	10	"	4
	M.	9	1	"	1	"	"
99. Tapetpapirfabrikanter	H.	27	1	26	46	1	16
	M.	28	2	4	11	"	1
100. Tapetserere	H.	19	"	11	26	"	8
	M.	8	"	"	2	"	"
101. Tobakspindere	H.	88	5	76	155	3	56
	M.	306	34	70	163	"	2
102. Træskomagere	H.	31	"	16	41	"	3
	M.	4	"	2	5	"	"
103. Tøismede	H.	5	"	4	7	"	1
	M.	5	"	1	2	"	"
104. Tømrere	H.	34	2	19	62	4	27
	M.	827	"	245	622	1	21
105. Uhrmagere	H.	76	2	45	95	1	26
	M.	103	"	5	14	"	"
106. Vandkigere	H.	4	"	"	12	"	2
	M.	13	"	11	20	"	2
107. Vatfabrikanter	H.	7	2	7	22	"	1
	M.	2	1	"	"	"	"
108. Vognfabrikanter	H.	8	2	7	12	"	12
	M.	55	"	5	16	"	1
109. Voxdugsfabrikanter	H.	1	"	2	5	1	3
	M.	6	"	1	3	"	"
110. Vævere (Bomulds- og Linned-)	H.	94	7	67	196	3	27
	M.	373	90	167	351	"	2
111. — (Damask-)	H.	1	"	"	2	"	"
	M.	5	"	"	"	"	"
112. Andre Industridrivende	H.	113	41	82	226	26	75
	M.	180	127	94	194	2	16
Tilsammen: De, som leve af Produkters Forædling eller Forarbeidning, eller den industrielle Klasse	H.	4,790	5,131	4,166	9,482	736	2,265
	M.	14,503	556	3,886	9,092	3	204
Lateris . . .		33,382	9,804	15,300	34,046	1,340	7,314

		A.		B.			
		Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
				Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .		33,382	9,804	15,300	34,046	1,340	7,314
14. De, som leve af Handel og Varers Omsætning: (Betegnede paa samme Maade som Nr. 13.)							
1. Apothekere	H.	12	"	19	25	16	27
	M.	64	"	"	3	1	1
2. Boghandlere	H.	61	5	27	92	14	53
	M.	52	1	"	"	"	"
3. Brændehandlere	H.	63	2	39	84	3	9
	M.	"	"	"	"	"	"
4. Commissionairer	H.	98	2	50	167	3	42
	M.	3	"	1	2	"	1
5. Conditorer	H.	57	3	40	120	53	66
	M.	100	11	2	10	"	1
6. Delicatessehandlere	H.	1	"	1	3	"	2
	M.	"	"	"	"	"	"
7. Farvehandlere	H.	1	"	1	3	1	2
	M.	2	"	"	"	"	"
8. Fjerhandlere	H.	11	"	2	15	2	4
	M.	"	2	"	1	"	"
9. Fiskehandlere	H.	3	3	7	10	3	3
	M.	2	"	"	3	"	"
10. Frugt- og Vildthandlere	H.	12	3	5	26	3	10
	M.	1	"	"	"	"	"
11. Galanterihandlere	H.	4	1	6	9	1	9
	M.	3	"	"	"	"	"
12. Glashandlere	H.	13	"	4	21	4	13
	M.	"	1	"	"	"	"
13. Grosserere	H.	275	5	194	505	189	434
	M.	691	"	116	292	6	117
14. Heste- og Qvæghandlere	H.	17	"	4	19	3	4
	M.	"	"	"	"	"	"
15. Høkere	H.	446	52	311	873	74	312
	M.	12	8	2	15	"	2
16. Hørkræmmere	H.	49	2	36	85	46	46
	M.	68	"	"	"	"	"
17. Jernkræmmere	H.	39	7	32	93	10	11
	M.	2	"	"	"	1	"
Lateris . . .		33,382	9,804	15,300	34,046	1,340	7,314
Lateris spec. for Handlende	H.	1,162	85	778	2,150	405	1,047
	M.	1,000	23	121	326	8	122

	A.		B.			
	Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
			Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .	33,382	9,804	15,300	34,046	1,340	7,314
Transport spec. for Handlende H.	1,162	85	778	2,150	405	1,047
Transport spec. for Handlende M.	1,000	23	121	326	8	122
18. Isenkræmmere . . . . . H.	25	"	10	43	14	31
18. Isenkræmmere . . . . . M.	63	"	"	"	"	"
19. Kjøbmænd . . . . . H.	95	"	56	165	12	87
19. Kjøbmænd . . . . . M.	15	"	"	"	"	"
20. Kniplingshandlere . . . . . H.	9	16	5	22	"	13
20. Kniplingshandlere . . . . . M.	2	8	"	"	"	"
21. Kornhandlere . . . . . H.	4	"	1	4	"	2
21. Kornhandlere . . . . . M.	"	"	"	"	"	"
22. Landkræmmere . . . . . H.	1	"	1	4	"	1
22. Landkræmmere . . . . . M.	"	"	"	"	"	"
23. Læderhandlere . . . . . H.	9	2	2	15	"	2
23. Læderhandlere . . . . . M.	1	"	1	2	1	1
24. Lærredshandlere . . . . . H.	47	6	28	86	8	37
24. Lærredshandlere . . . . . M.	42	1	"	3	1	1
25. Materialister . . . . . H.	7	"	6	11	5	8
25. Materialister . . . . . M.	2	"	"	"	"	"
26. Meel- og Grynhandlere . . . . . H.	162	18	123	289	17	89
26. Meel- og Grynhandlere . . . . . M.	1	3	"	"	"	"
27. Meubelhandl. og Marskandisere H.	78	11	43	154	17	47
27. Meubelhandl. og Marskandisere M.	8	3	4	12	2	1
28. Modehandlere . . . . . H.	2	112	12	50	"	20
28. Modehandlere . . . . . M.	1	63	6	6	"	"
29. Mæglere . . . . . H.	97	2	69	195	19	110
29. Mæglere . . . . . M.	29	"	5	8	"	4
30. Mælkehandlere . . . . . H.	10	6	5	20	4	6
30. Mælkehandlere . . . . . M.	"	"	"	"	"	"
31. Oliehandlere . . . . . H.	1	"	2	1	1	1
31. Oliehandlere . . . . . M.	"	"	"	"	"	"
32. Papirhandlere . . . . . H.	19	"	12	29	1	15
32. Papirhandlere . . . . . M.	7	"	"	"	"	"
33. Porcellains- og Pottehandlere . H.	52	12	22	85	5	35
33. Porcellains- og Pottehandlere . M.	3	2	"	"	"	"
34. Silke- og Klædekræmmere . . . H.	222	6	159	324	31	221
34. Silke- og Klædekræmmere . . . M.	237	7	2	5	1	3
35. Skibseqviperings- og Inventariehandlere . . . . . H.	6	"	8	8	"	3
35. Skibseqviperings- og Inventariehandlere . . . . . M.	1	"	"	"	"	"
Lateris . . .	33,382	9,804	15,300	34,046	1,340	7,314
Lateris spec. for Handlende H.	2,008	276	1,342	3,653	539	1,773
Lateris spec. for Handlende M.	1,412	110	159	362	13	152

		A.		B.			
		Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.	
				Mandk.	Qvindek.	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .		33,382	9,804	15,300	34,046	1,340	7,314
Transport spec. for Handlende	H.	2,008	276	1,342	3,653	559	1,773
	M.	1,412	110	139	362	13	132
36. Skibsklarerere	H.	1	"	"	"	"	"
	M.	"	"	"	"	"	"
37. Strømpehandlere	H.	1	"	"	"	"	"
	M.	2	"	"	"	"	"
38. Tobakshandlere	H.	9	1	5	18	"	4
	M.	"	1	"	"	"	"
39. Traktørere, Gjestgivere, Kromænd, etc.	H.	848	207	703	1,739	347	868
	M.	165	31	26	67	4	13
40. Trætøishandlere	H.	17	2	21	37	1	5
	M.	"	"	"	"	"	"
41. Tømmerhandlere	H.	18	1	18	39	10	15
	M.	8	"	1	2	"	"
42. Urtekræmmere	H.	338	9	222	523	215	284
	M.	469	"	"	5	"	"
43. Vinhandlere	H.	63	3	47	110	53	81
	M.	84	"	"	"	"	"
44. Vognmænd, Hyrekudske og Hesteudleiere.	H.	112	8	72	197	60	41
	M.	212	"	90	221	"	3
45. Smaahandlere	H.	48	256	105	232	2	37
	M.	"	"	"	"	"	"
46. Andre Handlende	H.	70	92	73	157	7	41
	M.	19	17	9	16	1	5
Tilsammen: De, som leve af Handel og Varers Omsætning	H.	3,535	855	2,608	6,705	1,232	3,149
	M.	2,371	159	265	673	18	155
15. Dagleiere og Arbeidsmænd, forsaavidt de ikke stadigen ere beskjæftigede ved een eller anden Industrigreen og derfor henregnes til en anden Klasse		4,259	1,068	2,236	5,210	4	65
16. De, som henhøre til Tyendeklassen uden at have fast Tjeneste		522	452	200	476	1	25
17. Bordelværter og offentlige Fruentimmer		1	180	4	12	"	2
18. Andre, som ikke drive nogen bestemt angivelig Næring . . .		261	1,224	387	854	1	162
Summa . . .		44,529	13,742	21,000	47,976	2,596	10,870
						Mandk.	Qvindek.
Tilsammen . . .		. . . .	. . . .	. . . .	. . . .	67,925	72,588

	Mandk.	Qvindek.
Transport . . .	67,925	72,588
Desuden:		
Almissenydende (herunder ikke dem, der vel blive understøttede af Fattigvæsenet, men dog have Erhverv, hvoraf de fornemmelig leve) . .	665	1,268
De, som hensidde i Straffe-Anstalter eller Fængsler	921	224
Tilsammen . . .	69,511	74,080

Hovedsum af hele Folkemængden . . . . 143,591.

Foruden den forandrede Indretning, som hele denne Oversigt af de ovenfor antydede Grunde har faaet, vil det bemærkes, at man har dannet nogle flere Klasser end der fandtes paa de Oversigter, der gaves efter tidligere Folketællinger. Saaledes ere Bestillingsmændene, de, som ere fast ansatte i underordnede Poster, blevne adskilte fra den egentlige Embedsklasse. De Videnskabsmænd, Kunstnere o. s. v., der forsørge sig selv, og undertiden en Familie, ere blevne adskilte fra dem, der forberede sig til disse Stillinger og som forsørges af Andre, som oftest udenbyes, hvorfor de saa meget mindre kunne henregnes til nogen Familie, men der dog tidligere ere blevne sammentalte med hine; Kapitalister og Pensionister, som tidligere udgjorde een Klasse, ere dennegang blevne sondrede fra hinanden. De, som egentligen henhøre til Tyendeklassen, men enten øieblikkeligen ikke havde fast Tjeneste eller i det Hele ikke søge denne (Leietjenere, Kogekoner o. desl.), ere udsondrede fra den egentlige Arbeidsklasse, forsaavidt denne ikke har fast Tjeneste, til hvilken Klasse hine tidligere bleve henregnede.

Grunden til disse og de flere lignende Forandringer af den tidligere Klassifikation, som man har foretaget dennegang, tør ansees for at være indlysende.

Endvidere vil det, ved en Sammenligning af denne Oversigt af Næringsveiene med den efter Folketællingen i 1850

leverede, ikke undgaae Opmærksomheden, at der paa denne findes, især blandt de Industridrivende, en stor Deel nye Næringsveie, hvoraf flere maae antages at være etablerede i Hovedstaden siden 1850. Dette gjælder rimeligviis om Guttaperchafabrikanter, Gulvtæppefabrikanter, Jernsværtefabrikanter, Porcellainsfabrikanter og Saltraffinadeurer, samt flere; men hvoraf ogsaa adskillige aabenbart allerede dengang existerede i Kjøbenhavn, medens de, som vare beskjæftigede med disse Næringsveie, maae være blevne henregnede til andre Klasser. Saaledes findes ikke paa Oversigten af 1850 Gibsere, Kaskjetmagere, Maskinfabrikanter, Møllebyggere, Nysølvsfabrikanter og Tapetpapiirfabrikanter. Men det vil ogsaa sees, at medens Oversigten for 1850 under „andre industrielle Næringsveie, som ikke ere nævnte", har 1,616 Hovedpersoner, har den nærværende Oversigt under „andre Industridrivende" kun 154 Hovedpersoner. Det Samme er Tilfældet med Hensyn til dem, som beskjæftige sig med Varers Omsætning, Handlende. Oversigten for 1850 tæller 28 Klasser, foruden 276 Hovedpersoner under „andre Handlende"; den nærværende Oversigt tæller 45 Klasser, men ogsaa kun 162 Hovedpersoner under „andre Handlende".

Men paa den anden Side vil det heller ikke kunne undgaae Opmærksomheden, at den nærværende Oversigt har under „Andre, som ikke drive nogen bestemt Næring", 1,485 Hovedpersoner, og at Oversigten af 1850 kun hertil henregnede 163 Hovedpersoner. Den hele Klasse udgjorde 2,889 Individer i 1855 og kun 280 i 1850. Maaskee ere endeel Personer, som i 1850 henregnedes til Industridrivende og Handlende uden nærmere Angivelse, i 1855 angivne at have været uden bestemt Næring. En anden Grund hertil kan være, at det tidligere Materiale tilfældigviis ikke frembød saa mange tvivlsomme Spørgsmaal som det nærværende, eller at man kan have været mindre nøieregnende med at løse disse tidligere end ved Bearbeidelsen af det nærværende Materiale. Men, hvad end Grunden kan være til denne Uovereensstemmelse, maa det erkjendes, at heri lig-

ger en ny Hindring for en i det Enkelte gaaende Sammenligning af Befolkningen i 1850 og 1855 efter Næringsveie og Stilling. Desuden maa det erindres, hvad der allerede blev bemærket i Anledning af førstnævnte Folketælling (Bd. 3, ny Række, Pag. XXXIV), at enhver saadan Oversigt kun kan antages at indeholde en omtrentlig Angivelse af hvorledes Folkemængden er fordeelt efter Næringsveiene. Mange drive forskjellige Næringsveie, og Vedkommende bliver da anført under den, som han selv vælger og angiver, fordi han helst vil henregnes til samme, da den honette Ambition ogsaa her spiller sin Rolle; eller naar flere Næringsveie af Vedkommende ere opgivne, anføres han under den, som skjønnes at være den vigtigste. Herved kunne Feilgreb ikke undgaaes, som blive endnu hyppigere ved Materialets Beskaffenhed.

Det vil saaledes let indsees, at en Folketælling ikke kan

	A.	
	Mandkjøn.	Qvindekjøn.
Embedsmænd, geistlige og civile, samt Lærerstanden . . .	1,806	141
Bestillingsmænd samt privat Ansatte hos Embedsmænd . .	1,615	337
Officerer og militaire Embedsmænd	791	2
De militaire Underklasser	6,067	"
Videnskabsmænd, Kunstnere, Studenter o. s. v.	1,277	296
Kapitalister og Pensionister	1,340	3,335
De, som leve af Jordbrug	294	6
De, som leve af Søen	899	"
De, som leve af Produkters Forarbeidning (Industri) . . .	19,293	5,687
De, som leve af Produkters Omsætning (Handel)	5,904	1,014
Arbeidsfolk og Andre, som ikke have fast Tjeneste	4,781	1,520
Pensionairer og Pleiebørn	"	"
Bordelværter og offentlige Fruentimmer	1	180
De, som ikke have nogen bestemt angivelig Næring . . .	261	1,224
Tilsammen . . .	44,329	13,742

Hertil kommer:

Almissenydende . . . . . .

I Straffe- og Varetægtsanstalter hensiddende . . . . . .

give et fuldkomment correct Billede af Befolkningens Fordeling efter Næringsveie og Stilling. Men de uundgaaelige Ucorrectheder ville formindske sig og tabe deres Indflydelse, jo mere man holder sig til visse Hovedgrupper af Næringsveiene og Beskjæftigelserne.

Man har derfor, og for at lette Sammenligningen med den tidligere Folketællings Resultat, anseet det hensigtsvarende at sammentrænge den leverede Oversigt i en kun visse Hovedklasser af Næringsveie indeholdende Oversigt, der angiver Klassens Hovedpersoner og Medhjælpere tilsammentagne, med disses Familier og Huusstand, hvortil er føiet en Rubrik, der angiver Forholdet af alle de til Klassen hørende Personers Antal til Folkemængden i Hovedstaden.

Efter denne Klassification vare den 1. Februar 1855 i Kjøbenhavn:

B.				Tilsammen.	Paa 1,000 Mennesker i Hovedstaden kom der.
Udenfor Tyendeklassen.		Tyendeklassen.			
Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Mandkjøn.	Qvindekjøn.		
998	2,470	193	1,443	7,051	49,10
875	2,281	19	272	5,399	37,60
397	965	77	567	2,799	19,49
1,493	3,184	2	57	10,803	75,23
1,175	1,016	35	388	4,187	29,16
882	3,295	194	1,816	10,862	75,65
140	329	75	151	995	6,93
380	959	6	151	2,395	16,68
8,052	18,574	739	2,469	54,814	381,74
2,873	7,378	1,250	3,302	21,721	151,27
2,436	5,686	5	90	14,518	101,11
908	973	"	"	1,881	13,10
4	12	"	2	199	1,39
387	854	1	162	2,889	20,12
21,000	47,976	2,596	10,870	140,513	978,57
. . . . .				1,933	13,46
. . . . .				1,145	7,97
			Totalsum . . .	143,591	

Naar man nu paa lignende Maade har grupperet Næringsveiene efter Folketællingen i 1850, saa vil man ikke have Vanskelighed ved at sammenligne deres Omfang i begge Aar, og saa vil en saadan Sammenligning ogsaa i det Væsentlige kunne have Betydning. Det vil da uden Vanskelighed kunne bedømmes, hvorledes Antallet af de under hver Hovedklasse beskjæftigede og af disse forsørgede Personer i begge Aar forholdt sig til Folkemængden i det Hele og indbyrdes til hinanden. Til en saadan Oversigt og Sammenligning vil den efterstaaende Tabel kunne tjene.

	1855.			1850.		
	Klassens Hovedpersoner og Medhjælpere.	Ialt til Klassen henhørende.	Af 1,000.	Klassens Hovedpersoner og Medhjælpere.	Ialt til Klassen henhørende.	Af 1,000.
Embedsmænd, geistlige og civile, samt Lærerstanden	1,947	7,051	49,10	3,574	12,859	99,15
Bestillingsmænd, samt privat Ansatte hos Embedsmænd	1,952	5,399	37,60			
Officerer og militaire Embedsmænd	793	2,799	19,49	896	3,252	25,07
De militaire Underklasser	6,067	10,803	75,23	3,235	9,003	69,42
Privatiserende Kunstnere, Videnskabsmænd, Studenter	1,573	4,187	29,16	2,197	3,837	29,58
Kapitalister og Pensionister	4,675	10,862	75,65	4,827	12,177	93,89
De, som leve af Jordbrug	300	995	6,93	185	576	4,44
— — — - Søen	899	2,395	16,68	1,017	2,315	17,85
— — — - Industri	24,980	54,814	381,74	22,865	52,166	402,22
— — — - Handel	6,918	21,721	151,27	5,614	18,436	142,15
Arbeidsfolk	6,301	14,518	101,11	4,377	11,116	85,71
Pensionairer og Pleiebørn	"	1,881	13,10	"	"	"
Bordelværter og off. Fruentimmer	181	199	1,39	"	"	"
De, som ikke have nogen bestemt angivelig Næring	1,485	2,889	20,12	163	280	2,16
Almissenydende	"	1,933	13,46	"	2,656	20,48
Fanger og Arrestanter	"	1,145	7,97	"	1,022	7,88
Ialt	58,071	143,591	1,000,00	48,950	129,695	1,000,00

Det vil maaskee ved at betragte denne sammenlignende Oversigt, ved det første Blik paa den, mindre behageligen overraske, at medens i 1850 af 1,000 Indvaanere 402,22 kom paa den industrielle Klasse, i 1855 kun 381,74 af 1,000 henregnedes til denne. Men ved en nærmere Betragtning af alle de Forhold, som høre herhen, vil det vise sig, at den industridrivende, ligesaa vel som den handlende Klasse ikke blot numerisk, men ogsaa relativt er i Stigen.

Det maa da først bemærkes, at Antallet af Hovedpersonerne og Medhjælperne i denne Klasse, efter selve Oversigten, fra 1850 til 1855 er steget fra 22,865 til 24,980, og at Forholdet af disse til den hele Befolkning omtrent er det samme (176,30 og 173,97 af 1,000); men dernæst maa det endnu bemærkes, at Antallet af Arbeidsmænd og Dagleiere, hvoraf der i 1850 regnedes 85,71 af 1,000 i Hovedstaden, i 1855 udgjorde 101,11 af 1,000. Ligesom det er utvivlsomt, at de til denne Klasse henhørende Hovedpersoner, hvis Antal fra 1850 til 1855 er steget fra 4,377 til 6,301, ogsaa arbeide for de Industridrivende og bruges i deres Virksomhed, saaledes er det høist sandsynligt, at Flere af disse i 1850 bleve henregnede til de Industridrivendes Huustand end i 1855; men hertil kommer endnu, hvad ovenfor er bemærket med Hensyn til Antallet af dem, hvis Næringsvei ikke har været saa bestemt angivet, at de kunde blive henregnede til en bestemt Klasse, og som i 1850 kun udgjorde 2,16 af 1,000 af Befolkningen, i 1855 derimod beløb sig til 20,12 af 1,000. Naar dette behørigen tages i Betragtning, vil den tilsyneladende relative Formindskelse af den industridrivende Klasse tabe sit Forunderlige og Foruroligende, og den i Forhold til Folkemængden tiltagne Stigen af den handlende Klasse endnu fremtræde skarpere, da det her Bemærkede ogsaa for en Deel faaer Indflydelse paa denne.

Et andet Forhold, som maaskee ogsaa turde være paafaldende, er, at medens de til den industridrivende Klasse hørende Hovedpersoner og Medhjælpere i 1855 forholdt sig til det hele Person-Antal i denne Klasse som 1 : 2,19, var dette Forhold i

Handelsklassen som 1 : 3,14. Et lignende Forhold fandt ogsaa Sted i 1850; det var da i den industridrivende Klasse som 1 : 2,28, i Handelsklassen som 1 : 3,28. Evnen til at underholde Familie skulde derefter synes mindre eller sjeldnere i den industridrivende end i den handlende Klasse. Men man maa, for at blive staaende ved den sidste Folketælling, lægge Mærke til, at til Hovedpersonerne i den industrielle Klasse henregnedes 4,783 Fruentimmer, som ernærede sig af Syning og lignende Haandarbeide (deres Antal var 4,335 i Aaret 1850), hvoraf de allerfærreste vare gifte eller holdt Tyende. Heraf kommer den paapegede Forskjel; ligesom det ogsaa kommer heraf, at det langt hyppigere synes at være Tilfældet i Haandværksfagene end ved Handelen, at Næringsveien forestaaes af et Fruentimmer, skjøndt det Modsatte i Virkeligheden er Tilfældet, naar man ikke tager Hensyn til den nævnte Beskjæftigelse, som kun meget uegentlig henregnes til Industrien. Ved denne beskjæftigedes nemlig i 1855 som Hovedpersoner 4,790 Mandfolk og 5,131 Fruentimmer, altsaa 100 Mandfolk mod 107 Fruentimmer; ved Handelen derimod 3,533 Mandfolk og 855 Fruentimmer, altsaa 100 Mandfolk mod 24 Fruentimmer. Netop det Modsatte af hvad man skulde troe, at et Udsalg eller en lille Handel langt hyppigere end en industriel Bedrift forestaaes af et Fruentimmer, fandt saaledes tilsyneladende Sted. I 1850 maatte ogsaa et lignende Misforhold antages, thi til Hovedpersonerne i den industrielle Klasse (10,585) henregnedes 4,335 Fruentimmer, som ernærede sig ved Syning o. desl.; men iøvrigt kan Forholdet i 1850 ikke bestemt angives, da Tabellen, som sagt, ikke viser, hvormange Mandfolk og Fruentimmer der kommer paa hver Klasse. Men seer man bort fra den omhandlede Næringsvei, da stiller Forholdet sig ganske anderledes; da forestodes Næringsveiene i 1855 i denne Hovedklasse af 4,790 Mandfolk og af 348 Fruentimmer; mod 100 Mandfolk kom altsaa i den egentlige Industri kun omtrent 7 Fruentimmer. Ogsaa med Hensyn til Forholdet imellem Antallet af Medhjælperne og Antallet af Hovedpersonerne i denne Klasse har det en overordentlig stor Indflydelse, om de Fruentim-

mer, som ernære sig af Syning o. desl., betragtes som industrielle Hovedpersoner eller ikke. Gjør man det, faaer man kun 1,52 Medhjælpere mod een Hovedperson ved Industrien; gjør man det derimod ikke, bliver Forholdet af Medhjælpere til Hovedpersoner som 3 : 1.

Forholdet af Embeds- og Bestillingsmændene tilligemed deres Familier vil man maaskee bemærke var ikke lidet aftaget — det var i 1850 99,15 og i 1855 kun 86,70 af 1,000 —, men Antallet af hine selv var derimod noget tiltaget, idet det i 1850 var 3,574, i 1855 3,899. Men ligesom det Første er naturligt, tør det Sidste neppe findes forunderligt, naar det blandt Andet betænkes, at flere Administrationsgrenes Bestyrelse, som i 1850 ikke var etableret i Kjøbenhavn, i 1855 havde sit Sæde der.

At de Almissenydendes Antal, som i 1850 var 2,656, i 1855 kun var 1,933, og at deres Forhold til Folkemængden i dette Tidsrum derfor var aftaget fra 20,48 til 13,46 af 1,000, turde ansees for et Beviis paa Hovedstadens stigende Velstand, og maa i alt Fald betragtes som et glædeligt Tegn paa, at Armoden, trods den herskende Dyrtid og de høie Priser paa Fødemidler i Begyndelsen af 1855, dog ikke var tiltaget i Hovedstaden.

At Antallet af de i Straffeanstalterne og Arresterne indesiddende Personer var lidt større i 1855 end i 1850, og at dette Forhold, som i 1850 var 7,88 af 1,000, i 1855 var 7,97, vilde, da disse Anstalter ikke befolkes af Hovedstaden alene, under ingen Omstændighed kunne tillægges nogen Betydning; men det kan det saa meget mindre, da det er aabenbart, at Antallet af de Arresterede i 1850 var angivet for lavt [1]).

Det er allerede ovenfor bemærket, at den Tanke, som efter en løselig Betragtning af Oversigten over Befolkningens For-

---

[1]) Efter Listerne for 1850 vare de Arresteredes Antal den 1. Februar 1850 ikkun 10, som alle hensad i Udenbyes Klædebo Qvarteer, hvor Thinghuset for nordre og søndre Birk er beliggende. Det er altsaa aabenlyst, at de i Raad- og Domhuset (Vester Qvarteer) hensiddende Varetægts-

deling efter Næringsveiene i 1855 maaskee kunde opstaae: at den industrielle Klasse relativt var aftagen i Hovedstaden mod 1850, vilde være urigtig. Dette vil blive end mere tydeligt, naar man undersøger Antallet og Forholdet af de i visse omfangsrige Næringer beskjæftigede Personer i 1850 og 1855. Det er vistnok sandt, at der ved Skomager- og Skrædderprofessionen ikke var flere Mennesker beskjæftigede i 1855 end i 1850. Efter Folketællingen i 1855 taltes:

	Hovedpersoner.		Medhjælpere.	
af Skomagere	925	(i 1850 919)	og 1,622	(i 1850 1,654)
- Skræddere	618	(i 1850 619)	og 1,081	(i 1850 1,077);

men det finder let sin Forklaring i de i 1850 stedfindende Forhold, da der i Hovedstaden blev arbeidet netop saa Meget i disse Fag til Armeens Beklædning; og naar man tager andre, navnligen de til Bygningsfaget henhørende Professioner, og sammenligner Antallet af de i samme beskjæftigede Personer i 1850 og 1855, vil man see, hvorledes det ikke blot har holdt Skridt med Populationens Tilvæxt, men betydeligen er ilet denne forbi.

	1855.			1850.
	Hovedpers.	Medhj.	Tils.	Tils.
Snedkere	375.	1,913.	2,288.	1,679.
Grov- og Kleinsmede	202.	1,205.	1,407.	1,195.
Murere	48.	926.	974.	672.
Tømrere	36.	827.	863.	555.
Malere	174.	509.	683.	599.
			6,215.	4,700.

arrestanter ikke vare medtalte. Ved Folketællingen d. 1. Febr. 1855 taltes under denne Kategori:

	Mdf.	Frt.
Straffeanstalten paa Christianshavn . .	513.	189.
Stokhuset	259.	"
Raad- og Domhuset	125.	28.
Thinghuset paa Nørrebro	15.	7.
Hovedvagten	8.	"
Citadellet	1.	"
Ialt . . .	921.	224.

Medens Hovedstadens Befolkning i det Høieste kan antages at være stegen 10 à 11 pCt. i de mellemliggende Aar, er Antallet af de i de nævnte 5 Bygningsfag beskjæftigede Personer saaledes voxet med 32 pCt.

Af andre Næringsveie foruden de egentlige Bygningsfag, som ligeledes synes meget betydeligen at være tiltagne, fortjene at udhæves: Blikkenslagere, Bogbindere, Bogtrykkere, Dreiere, Gjørtlere, Guldsmede, Handskemagere og Hjulmands-Professionen, som det vil sees af nedenstaaende Liste, hvor Procent-Forholdet af Tilvæxten er tilføiet:

	1855.			1850.	pCt.-
	Hovedpers.	Medhj.	Tilsammen.	Tils.	Tilvæxt.
Blikkenslagere	64.	218.	282.	225.	25.
Bogbindere	106.	169.	275.	222.	19.
Bogtrykkere	35.	364.	399.	333.	20.
Dreiere	87.	203.	290.	242.	20.
Gjørtlere	34.	74.	108.	66.	64.
Guldsmede	154.	228.	382.	307.	24.
Handskemagere	49.	233.	282.	129.	119.
Hjulmænd.	34.	147.	181.	57.	218[1]).
Skibs- og Baadebyggere	15.	227.	242.	160.	51.
Strømpefabrikanter . .	12.	50.	62.	17.	265.

Hvad Handelsklassen angaaer fremgaaer det af Oversigten, at denne ligesaavel er stegen relativt som numerisk siden 1850, i hvilket Aar der i samme taltes 3,726 Hovedpersoner med 1,888 Medhjælpere, tilsammen 5,614 Personer, medens der i 1855 i denne Klasse taltes 4,388 Hovedpersoner med 2,530

---

[1]) Det maa imidlertid ikke oversees, at som Vognfabrikeurer vare opførte i 1850 22 Hovedpersoner og 84 Medhjælpere, tilsammen 106; derimod i 1855 kun 10 Hovedpersoner med 35 Medhjælpere, tilsammen 45. Da denne Næringsvei aabenbart ikke er aftagen i et saa betydeligt Omfang, men tvertimod snarere tør antages at være stegen, saa er det udenfor al Tvivl, at flere Hjulmænd, der, ligesom nogle Smede, tillige ere Vognfabrikeurer, i 1850 have været talte som saadanne. Dette Exempel maa vise, at der ei maa lægges for megen Vægt paa Folketællingens Klassifikation med Hensyn til beslægtede Næringsveie.

Medhjælpere, tilsammen 6,918 Personer. Tilvæxten af denne Klasse var saaledes 23 pCt., over det Dobbelte af Folkemængdens Tilvæxt, taget i det Hele.

Betragter man de forskjellige Arter af Handelsvindskibelighed, vil man see, at Virksomheden og Concurrencen er tiltaget i næsten alle; Undtagelse gjøre kun nogle af Handelslaugene.

Efter Folketællingen i 1850 vare 209 Grosserere med 444 Medhjælpere i Hovedstaden; deres Antal var efter sidste Folketælling 280 med 691 Medhjælpere. I samme Tid var Mæglernes Klasse stegen fra 69 med 14 Medhjælpere til 99 med 29 Medhjælpere.

Gaaer man fra Handelen en gros over til Detailhandelen, og betragter man først denne, forsaavidt den er laugsbunden, vil man finde, at Forøgelsen her næsten alene finder Sted for Urtekræmmernes Vedkommende.

Der gaves i Hovedstaden:

	i 1855.			i 1850.
	Hovedpers.	Medhj.	Tils.	Tils.
Hørkræmmere	51	68	119	126.
Isenkræmmere	25	63	88	85.
Silke- og Klædekræmmere	228	244	472	468.
Urtekræmmere	347	469	816	728.
Viinhandlere	66	84	150	131.

Derimod er Forøgelsen langt mere iøiefaldende med Hensyn til de Handelsbrancher, hvortil Adgangen ogsaa er lettere i enhver Henseende.

	1855.			1850.
	Hovedpers.	Medhjælpere.	Tils.	Tils.
Boghandlere	66	53	119	72.
Jernkræmmere	46	2	48	29.
Kniplingshandlere . .	25	10	35	14.
Meubelhandlere . . .	89	11	100	78.
Modehandlere	114	64	178	116.
Porcellainshandlere .	64	5	69	53.

Betragter man endvidere den store Masse af Detaillister, som sælge, især til Menigmand, Livets Fornødenheder, og som

leve af al Slags Udsalg af Spisevarer, da er Tilvæxten her ligeledes iøiefaldende.

	1855.			1850.
	Hovedpers.	Medhjælpere.	Tils.	Tils.
Høkere	498	20	518	
Smaahandlere	304	„	304	1768
Tracteurer, Gjæstgivere, Vertshuusholdere o.s.v.	1055	196	1251	
Meel- og Grynhandlere .	180	4	184	136
Conditorer	60	111	171	136

Endelig fortjener det at bemærkes, at medens i 1850 i Hovedstaden kun fandtes 78 Vognmænd og Hyrekudske, som holdt 201 faste Folk, taltes i 1855 af disse 120 med 212 faste Folk.

Flere Arter af Handlende, som slet ikke fandtes paa Oversigten for 1850, ere nævnte paa samme for 1855; saaledes findes paa denne 65 Brændehandlere og 100 Hovedpersoner, der levede som Commissionairer, hvilke Klasser slet ikke ere nævnte i 1850. Der er dog ikke nogen Tvivl om, at der i 1850 fandtes baade Brændehandlere og Commissionairer i Kjøbenhavn, ligesom flere Arter af Handlende, der først i 1855 fremtraadte som en egen Klasse — men det viser dog ialtfald, at Flere i 1855 end i 1850 beskjæftigede sig med disse Slags Forretninger og derved fandt deres Hovednæring; saadanne Handlende maae altsaa ved den tidligere Folketælling være blevne henregnede til andre Klasser.

Det turde være interessant at erfare, hvorledes den industridrivende og handlende Klasse er fordeelt over Staden, hvorledes de enkelte Qvarterer ere forsynede med de meest almindelige Haandværkere og Detaillister, samt i hvilke Qvarterer den egentlige Arbeidsklasse søger og finder Bopæl. At gaae i den yderste Detail i saa Henseende vilde imidlertid overskride de Grændser, som man har troet at burde afstikke for dette Arbeide; men det vil ogsaa være tilstrækkeligt at see, hvorledes de vigtigste Næringer ere fordeelte over Byen, og hvor de Ar-

beidere, der leve af leilighedsviis tilbudt Beskjæftigelse, have deres Bopæl, for at danne sig et anskueligt Billede af det Hele.

Af de følgende 2 Oversigter vil man saaledes erfare, hvorledes de vigtigste Haandværkere og Detaillister vare fordeelte over Staden, og i hvilke Qvarterer de selv og deres Medhjælpere boede, thi det vil neppe undgaae Opmærksomheden, at Medhjælpernes og Hovedpersonernes Antal i visse Næringer ikke altid staae i samme Forhold til Qvarterets Befolkning. Det vil saaledes f. Ex. sees, at medens slet intet uforholdsmæssigt stort Antal Muur- og Tømmermestere boede i Rosenborg og St. Annæ Vester Qvarteer, boede der uforholdsmæssigt mange Muur- og Tømmersvende i disse to Qvarterer, der ere de egentlige Arbeider-Qvarterer i Hovedstaden. Det Samme var Tilfældet med Udenbyes Klædebo Qvarteer, hvor slet ingen Muurmester, men 47 Muursvende boede. For at tage et Ex-

Qvarteret.	Dets Befolkning.	Bagere.		Bødkere.		Grov- og Kleinsmede.		Malere.	
		H.	M.	H.	M.	H.	M.	H.	M.
Øster Qvarteer . .	8,611	2	17	4	18	15	65	11	29
Strand — . .	2,530	3	18	1	1	1	16	4	14
Snarens — . .	4,766	2	20	2	12	5	23	14	23
Vester — . .	8,812	4	25	4	14	11	73	16	35
Nørre — . .	9,188	5	17	4	21	22	83	15	50
Klædebo — . .	7,036	5	41	4	9	9	29	13	30
Frimands — . .	5,043	7	23	3	11	10	24	7	12
Kjøbmager — . .	11,676	8	56	5	20	20	82	17	60
Rosenborg — . .	10,179	7	46	5	10	19	126	23	47
St. Annæ Vest. Qvart.	26,103	12	93	8	40	30	186	29	116
St. Annæ Øst. —	12,606	4	42	4	17	20	62	11	27
Christianshavns —	16,483	8	45	22	132	24	327	5	34
Udenb. Vester —	3,961	6	19	1	5	4	27	5	7
Udenb. Klædebo —	9,156	9	36	1	7	12	75	4	22
Nyboder	6,733	"	"	"	3	"	5	"	3
Citadellet	708	1	4	"	"	"	2	"	"
Summa . . .	143,591	83	502	68	320	202	1205	174	509

empel af en anden Profession — paa Christianshavn boede næsten 4 Gange saa mange Smedesvende som i Nørre-Qvarteer (327 mod 83), men Mestrenes Antal i begge Qvarterer var omtrent ligestort (24 mod 22); Jernstøberierne og Skibsværfterne paa Christianshavn gjøre dette naturligt, ligesom det overhovedet er let at indsee Grundene til slige Misforhold.

Den følgende Oversigt indbefatter 10 Professioner, der høre til de talrigste og meest gjængse; de drives af 2649 Hovedpersoner og 9290 Medhjælpere; altsaa, naar man ikke tager Hensyn til de med Syning o. desl. beskjæftigede Personer, af næsten 52 pCt. af de til den industridrivende Klasse henhørende Hovedpersoner og af næsten 62 pCt. af Medhjælperne i denne Klasse.

Disse 10 Professioner vare saaledes fordeelte over Hovedstaden.

Sadelmagere.		Skomagere.		Skrædere.		Snedkere.		Tømrere.		Murere.	
H.	M.	H.	M.	H.	M.	H.	M.	H.	M.	H.	M.
6	26	96	135	68	61	15	92	"	25	4	31
3	9	8	20	8	14	2	9	"	7	"	2
7	14	41	53	29	28	18	64	1	17	2	8
6	24	51	53	17	19	18	80	1	39	5	23
5	22	42	60	22	39	29	118	8	88	8	73
5	14	48	59	15	37	23	94	5	33	6	31
9	26	58	64	33	40	19	69	3	16	"	26
18	43	142	242	134	179	50	257	1	66	5	88
7	45	112	220	93	160	40	256	3	119	6	137
26	83	166	433	141	361	82	506	3	207	4	290
16	40	59	124	28	68	23	103	1	41	2	50
7	21	56	91	8	41	27	158	1	61	3	96
3	8	14	16	4	3	6	24	5	23	1	10
2	6	28	45	16	25	23	77	4	78	"	47
"	4	4	7	2	6	"	5	"	6	1	12
"	"	"	"	"	"	"	1	"	1	1	2
120	385	925	1622	618	1081	375	1913	36	827	48	926

Forholdet imellem de i Qvartererne boende Professionister af de i Oversigten nævnte 10 Slags og de respect. Qvarterers Befolkning var som følger:

Rosenborg Qvarteer	14,5 : 100
Kjøbmager —	12,8 : 100
St. Annæ V. —	10,8 : 100
Frimands —	9,1 : 100
Øster —	8,4 : 100
Snarens —	8,0 : 100
Nørre —	8,0 : 100
Klædebo —	7,2 : 100
Christianshavns Qvarteer . .	7,1 : 100
St. Annæ Ø. — . .	5,9 : 100
Vester Qvarteer	5,9 : 100
Udenb. Klædebo Qvarteer .	5,6 : 100
Strand Qvarteer	5,5 : 100
Udenb. Vester Qvarteer . .	4,8 : 100.

I Nyboder og Citadellet boede i det Hele saa faa Professionister, at det vilde være betydningsløst at angive Forholdet.

Men for navnligen at see, hvorledes Arbeiderbefolkningen var fordeelt over Staden, maa der ogsaa tages Hensyn til, i hvilke

Qvarteret.	Dets Befolkning.	Urte-kræmmere.		Isen-kræmmere.		Silke- og Klædekræmmere.	
		H.	M.	H.	M.	H.	M.
Øster Qvarteer	8,611	32	44	1	7	49	47
Strand —	2,530	5	9	1	4	14	11
Snarens —	4,766	19	30	2	4	13	22
Vester —	8,812	29	43	1	"	5	6
Nørre —	9,188	28	43	2	3	2	2
Klædebo —	7,036	30	33	1	2	6	3
Frimands —	5,043	19	32	4	12	33	24
Kjøbmager Qvart.	11,676	30	47	6	18	64	75
Rosenborg —	10,179	18	30	1	3	4	13
St. Annæ V. —	26,103	54	66	1	2	21	25
St. Annæ Ø. —	12,606	29	44	4	6	8	7
Christianshavns Qvart. . . .	16,483	26	32	1	2	3	6
Udenbyes Vester —	3,961	10	6	"	"	3	3
Udenbyes Klædebo —	9,156	18	10	"	"	3	"
Nyboder	6,733	"	"	"	"	"	"
Citadellet	708	"	"	"	"	"	"
	145,591	347	469	25	63	228	244

Qvarterer de 5 à 6000 Hovedpersoner boede, der ere opførte under „Dagleiere og Arbeidsmænd". Af disse boede i

Øster Qvarteer	175
Strand —	23
Snarens —	106
Vester —	245
Nørre —	477
Klæbebo —	187
Frimands —	96
Kjøbmager —	386
Rosenborg —	491
St. Annæ Vester Qvarteer	1199
St. Annæ Øster —	315
Christianshavns —	991
Udenbyes Vester —	66
Udenbyes Klædebo —	456
Nyboder	112
Citadellet	2
Ialt	5327.

Tager man Hensyn til hiin Oversigt og til denne sidste Fortegnelse, vil man let komme til den Slutning, at Arbeiderbefolkningen fornemmeligen boer i Rosenborg, St. Annæ Vester og Kjøbmager Qv. samt paa Christianshavn. Hvorledes Detaillisterne vare fordeelte over Staden vil sees af følgende Oversigt.

Hørkræmmere.		Viintappere.		Høkere og Smaahandlere.		Meel- og Grynhandlere.		Tracteurer, Gjæstgivere osv.		Conditorer.	
H.	M.	H.	M.	H.	M.	H.	M.	H.	M.	H.	M.
3	3	9	9	56	4	14	"	122	51	8	21
3	1	2	1	9	"	6	"	38	14	2	10
"	"	3	7	36	1	10	1	45	4	3	12
12	14	9	7	42	3	12	"	84	9	5	4
6	16	4	7	49	"	10	"	78	9	"	1
8	19	5	4	39	1	11	"	73	15	3	2
2	2	4	6	24	"	8	"	44	3	5	9
2	2	4	8	63	"	12	"	67	26	8	9
3	4	2	2	68	3	14	"	74	15	4	10
4	4	8	13	175	1	38	2	107	13	7	10
1	1	10	14	49	1	12	"	104	25	6	17
4	2	4	4	112	1	17	1	103	5	3	6
1	"	1	1	12	1	5	"	39	5	4	"
2	"	1	"	55	"	11	"	76	2	2	"
"	"	"	1	13	4	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"
51	68	66	84	802	20	180	4	1055	196	60	111

De her angivne 9 Slags Detaillister indbefatte 2814 Hovedpersoner med 1259 Medhjælpere, altsaa omtrent 64 pCt. af de til Handelsklassen hørende Hovedpersoner og omtrent 50 pCt. af dens Medhjælpere.

Detaillisterne vare idetmindste for endeel mere ligeligen fordeelte mellem Qvartererne i Forhold til Folkemængden end Tilfældet var med Hensyn til Haandværkerne og især til den egentlige Arbeidsklasse, hvortil Grunden er let at indsee; men enkelte Qvarterer have dog en afgjort Overvægt, hvad enkelte Handelsbrancher angaaer. Saaledes boede i Øster og Kjøbmager Qvarteer Halvdelen af samtlige Hovedstadens Silke- og Klædekræmmere, omendskjøndt disse to Qvarterers Befolkning ikke udgjør ½ af Hovedstadens. Detailhandelen har overalt en Tendens til at trække sig til en Stads Midtpunkt, hvor ikke Handelsklassens særegne Beskaffenhed modarbeider det — dette viser sig ogsaa ved Betragtningen af Kjøbenhavns Befolkning. De Qvarterer, som udgjøre dens Midtpunkt, have de fleste Detaillister i Almindelighed —; derimod vare i Vester Qvarteer de fleste Hørkræmmere etablerede.

Der er vistnok endnu flere Forhold, hvorpaa Opmærksomheden burde henledes; men man har, som allerede tidligere bemærket, troet at burde undlade at gaae for meget i Detail, hvortil een af de væsentligste Grunde har været, at Klassifikationen efter Næringsveie og Stilling har faaet en ny Ordning, hvorved Sammenligningen med tidligere Aar er blevet vanskelig.